

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Ionela Cârstea

Adina Grigore

Mihaela Nițu

EDUCAȚIE PLASTICĂ

Clasa a V-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.
Manualul școlar este aprobat de Ministerul Educației
prin ordinul ministrului educației nr. 4065/16.06.2022.

Acest manual școlar este realizat în conformitate
cu Programa școlară aprobată prin
Ordinul Ministrului educației și cercetării nr. 3393/ 28.02.2017.

116 111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Ionela Cârstea

Adina Grigore

Mihaela Nițu

EDUCAȚIE PLASTICĂ

Clasa a V-a

Inspectoratul Școlar al Județului/ Municipiului .....
Școala/ Colegiul/ Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

- * Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.
- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.
- Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2022-2023.

Educație plastică. Manual pentru clasa a V-a
Ionela Cârstea, Adina Grigore, Mihaela Nițu

Referenți științifici:

Conf.univ.dr. Dorin Grecu, Universitatea din Pitești
Prof. grad didactic I Ginuța Duță, Școala Gimnazială Mircea cel Bătrân Pitești, jud. Argeș

Copyright © Editura Ars Libri, 2022
Toate drepturile rezervate
ISBN: 978-606-36-1917-5

Editura Ars Libri
Str. Victoriei, bl. Z1, sc. D, ap. 1
oraș Costești, județul Argeș
Tel: 0248 546 357; 031 82 82 293;
e-mail: arslibri@yahoo.com
www.edituraarslibri.ro

Editor: Adina Grigore
Coordonator colecția „Manuale școlare”: Prof. Adina Grigore
Redactor-șef: Prof. Cristina Ipate-Toma
Tehnoredactare, grafică și design: Mihai Ștefănescu
Coperta: Ionela Cârstea
Credite foto: Depositphotos, pixabay.com
Machetare și prepress: Mihai Ștefănescu
Tipărit la Ars Libri Prof SRL, Costești, Argeș

ISO 9001: 2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Educație plastică: clasa a V-a/ Ionela Cârstea, Adina Grigore, Mihaela Nițu - Buzoești: Ars Libri, 2022
ISBN 978-606-36-1917-5
I. Ionela Cârstea
II. Adina Grigore
III. Mihaela Nițu
37

Orice preluare, parțială sau integrală a textului, a graficii sau a formatului digital al acestui manual se face doar cu acordul expres în scris al Editurii Ars Libri.

Acest manual, în format tipărit și electronic, este protejat de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală.

CUPRINS

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital.....	4	III. TEHNICI SPECIFICE ARTELOR PLASTICE.....	55
Competențe generale și competențe specifice.....	5	1. Materiale și tehnici de lucru (în prezent și de-a lungul timpului).....	56
Recapitulare-Evaluare inițială.....	6	2. Desenul în creion, cărbune.....	59
		3. Pictura în culori de apă. Tratarea picturală.....	61
I. LIMBAJUL PLASTIC.....	7	4. Modelajul în lut.....	62
1. Prezentarea domeniului artelor plastice: ramuri, genuri, spațiul plastic.....	8	5. Activarea simțurilor prin materialele din care sunt făcute obiectele de artă asupra privitorului. Experiențe cu diferite materiale și tehnici.....	63
2. Elemente de limbaj plastic.....	13	6. Recapitulare.....	65
2.1. Punctul.....	14	7. Evaluare.....	66
2.2. Linia.....	15		
2.3. Pata.....	17	IV. COMPOZIȚIA PLASTICĂ.....	67
2.4. Forma bi și tridimensională.....	18	1. Imaginea plastică. Imaginea plastică bidimensională, plană.....	68
2.5. Culoarea.....	20	2. Noțiuni de compoziție. Compoziția liberă. Unitatea compoziției.....	69
2.6. Valoarea.....	21	3. Compoziția cu dominantă verticală, orizontală, oblică.....	70
3. Culorile spectrului solar.....	22	4. Organizarea spațiului plastic închis sau deschis prin linie și pată. Centrul de interes.....	71
4. Clasificarea culorilor conform teoriei constructive despre culoare.....	23	5. Recapitulare.....	74
4.1. Culorile primare.....	24	6. Evaluare.....	74
4.2. Culorile binare.....	25		
4.3. Culorile calde și culorile reci.....	27	V. PROIECTE ȘI EVENIMENTE.....	75
4.4. Culorile complementare.....	29	1. Mapa de lucrări.....	76
5. Nonculorile.....	30	2. Vizite în atelierelor unor artiști.....	77
6. Amestecuri acromatice și amestecuri cromatice.....	33	3. Comentariu de artă.....	78
7. Nuanțe și griuri.....	36	4. Recapitulare-Evaluare.....	78
8. Efectele emoționale ale acordurilor de culori.....	38		
9. Contrastele valorice între lumină și umbră.....	40	Recapitulare finală.....	79
10. Recapitulare.....	41	Evaluare finală.....	80
11. Evaluare.....	42		
II. NOȚIUNI DE CULTURĂ ARTISTICĂ.....	43		
1. Vedere de ansamblu asupra istoriei artei universale (periodizare pe continente și milenii).....	44		
2. Recapitulare.....	53		
3. Evaluare.....	54		

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital

Conținutul manualului digital cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus (sau în locul ilustrațiilor de pe hârtie) elemente specifice precum: exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări.

Navigarea este consistentă, permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

Manualul digital conține activități multimedia interactive de învățare (AMII), după cum urmează: statice, animate și interactive.

Manualul în format electronic poate fi accesat și utilizat pe orice PC/ tabletă/ smartphone cu procesor minimum de 800 MHz, 512 MB RAM, 1GB spațiu disponibil de stocare.

Sistem de operare - Windows Vista+, Android 4.03+, Linux (Ubuntu 14.04, Linux Mint 16, Debian GNU/Linux 7.0, OpenSUSE 13.1), OS X 10.9+, iOS 7.1.X+ sau echivalent.

Browser - **Google Chrome 31+** (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+, iOS 7.1.X+) **Mozilla Firefox 25+** (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+) **Internet Explorer 10+** (Windows 7+) **Safari 7+** (OS X 10.9+, iOS 7.1.X+) sau echivalent.

Rezoluție minimum 1024 x 768 pixeli.

Rularea aplicației pe calculator, tabletă, smartphone se realizează online prin accesarea adresei de web indicată, scrisă în bara de adresă a browser-ului.

Butonul **Ajutor** conține un ghid de utilizare a butoanelor de navigare prezente în manual, și anume:

Butonul **Cuprins** conține titlurile unităților și ale subunităților manualului și pagina la care se află fiecare. Dând clic pe cuprins, se poate merge la fiecare dintre acestea printr-un clic pe tema respectivă.

Saltul direct la o anumită pagină se poate face prin introducerea numărului de pagină dorit în caseta din bara de butoane de sus, după care se apasă tasta **Enter**.

Pentru a parcurge manualul pagină cu pagină, se dă clic pe butonul pentru a merge înainte, iar pentru a vedea paginile din urmă, se dă clic pe butonul .

Butonul **Ajutor contextual** oferă indicații despre modul în care trebuie parcurse activitățile multimedia interactive de învățare și se află poziționat la fiecare dintre acestea.

Butonul **Validare** este pentru validarea corectitudinii rezolvării unui item.

În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare **Felicitări! Ai răspuns corect!**, se confirmă rezolvarea corectă a itemului.

În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare **Ai greșit! Mai încearcă!**, itemul este rezolvat greșit.

Pentru reluarea unui exercițiu interactiv, se dă clic pe butonul **Reia exercițiul** .

 Pornire AMII animat

 Pauză AMII animat

 Stop AMII animat

 Închiderea ferestrei curente

 AMII static

 AMII animat

 AMII interactiv

Competențe generale și competențe specifice

1 Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic - vizuale în scopul formării culturii artistice de bază

- 1.1. Conștientizarea existenței unui mesaj transmis prin limbaj artistic
- 1.2. Observarea elementelor de limbaj în lucrări de artă și în compoziții proprii
- 1.3. Observarea diferențelor între forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, care apar de-a lungul timpului, în diferite culturi

2 Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale, plastice și decorative

- 2.1. Utilizarea adecvată a diferitelor instrumente, materiale și tehnici specifice artelor vizuale, plastice și decorative
- 2.2. Explorarea registrului expresiv al limbajului plastic utilizând tehnici specifice

3 Exprimarea ideilor, sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic - vizual în contexte variate

- 3.1. Crearea de produse artistice
- 3.2. Implicarea în evenimente culturale școlare și extrașcolare care valorifică artele vizuale

Simboluri

Aplică

Investigație

Expoziție

Proiect

Portofoliu

Metode activ participative

Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului

Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului (model orientativ) va fi utilizată de către cadrul didactic pe parcursul întregului an școlar.

	Caracteristici/ comportamente	DA	NU
1.	Atitudinea elevului față de sarcinile de lucru		
	A colaborat cu ceilalți colegi.		
	A solicitat ajutor la nevoie.		
	A finalizat activitatea.		
2.	Asumarea responsabilităților în realizarea sarcinilor de lucru		
	A avut spirit de inițiativă.		
	A respectat regulile pentru îndeplinirea sarcinilor.		
3.	Corectitudinea realizării sarcinilor		
	A pus în aplicare achizițiile anterioare.		
	A remediat problemele/ dificultățile apărute.		
	A îndeplinit corect sarcinile.		
4.	Progresul realizat		

RECAPITULARE-EVALUARE INIȚIALĂ

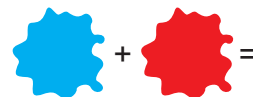
1. Răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals), după model.

Forma este înfățișarea exterioară a unei figuri. (A)

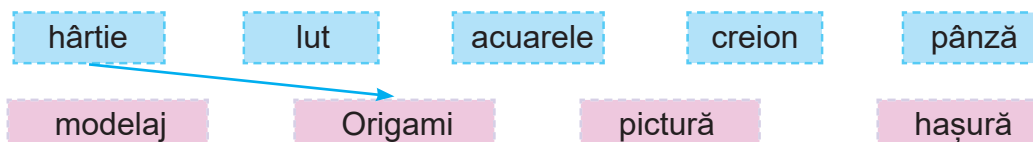
- Linia este urma lăsată de un punct în deplasarea pe o suprafață.
- Culorile calde sunt: roșu, oranj și violet, iar cele reci sunt: verde, albastru și indigo.
- Culorile primare sunt acele culori care pot fi obținute prin amestecul altor culori.
- Tonurile se obțin prin amestecul unei culori cu alb sau negru.

2. Numește culorile primare și culorile binare.

3. Scrie denumirea culorilor obținute prin amestecul celor de mai jos:

4. Realizează corespondențele între materiale și tehnicile de lucru, după model:

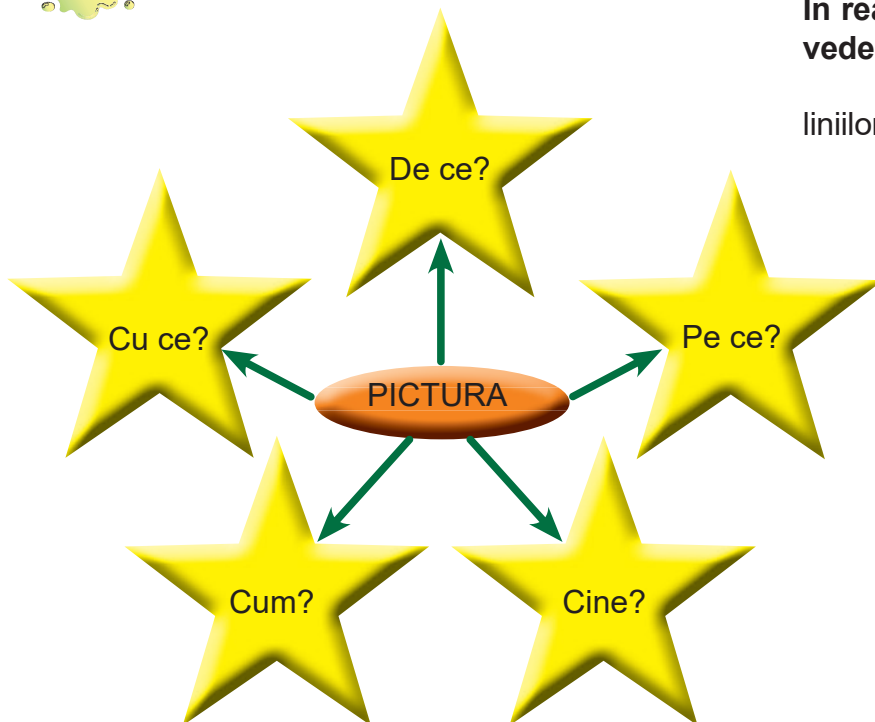

Evaluare inițială

Răspunde la întrebările din fiecare stea și realizează o pictură din puncte și linii în care să redai un moment plăcut din vacanța de vară.

Explozia stelară

În realizarea lucrării, vei avea în vedere următoarele cerințe:

- utilizarea punctelor și a liniilor
- două culori binare
- trei culori calde
- respectarea temei
- gradul de finisare a lucrării
- originalitate

Barem de notare

a. 1 p x 2 = 2 p

b. 1 p x 1 = 1 p

c. 1 p x 3 = 3 p

d. 1 p x 1 = 1 p

e. 1 p x 1 = 1 p

f. 1 p x 1 = 1 p

Oficiu 1 p

Total - 10 puncte

I. LIMBAJUL PLASTIC

Eu îmi visez picturile, iar apoi îmi pictez visele.

Vincent Van Gogh

1. Prezentarea domeniului artelor plastice: ramuri, genuri, spațiul plastic
2. Elemente de limbaj plastic
  - 2.1. Punctul
  - 2.2. Linia
  - 2.3. Pata
  - 2.4. Forma bi și tridimensională
  - 2.5. Culoarea
  - 2.6. Valoarea
3. Culoarele spectrului solar
4. Clasificarea culorilor conform teoriei constructive despre culoare
  - 4.1. Culorile primare
  - 4.2. Culorile binare
  - 4.3. Culorile calde și culorile reci
  - 4.4. Culorile complementare
5. Nonculorile
6. Amestecuri acromatice și amestecuri cromatice
7. Nuanțe și griuri
8. Efectele emoționale ale acordurilor de culori
9. Contrastele valorice între lumină și umbră
10. Recapitulare
11. Evaluare

Amintește-ți! In această unitate de învățare, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 5.

1. PREZENTAREA DOMENIULUI ARTELOR PLASTICE: RAMURI, GENURI, SPAȚIUL PLASTIC

Arta constituie modalitatea de exprimare și comunicare a gândurilor, ideilor, sentimentelor, de-a lungul timpului.

Vastul domeniu al artei cuprinde: literatura, muzica, artele frumoase (plastice), dansul, teatrul, cinematografia și fotografia. Importanța artelor plastice reiese din legătura strânsă cu celelalte arte.

• Ramurile artelor plastice sunt:

1. **Pictura** (Fig. 1)
2. **Grafica** (Fig. 2)
3. **Sculptura** (Fig. 3)

Omul a parcurs mai multe etape în procesul de consolidare a fenomenului artistic, iar dependența și nevoia de frumos, alături de evoluția societății, au condus la apariția de noi ramuri artistice: designul (de interior, industrial, vestimentar) și scenografia.

• Pictura

Pictura este ramura artelor plastice prin care se transmite un mesaj, un sentiment, o anumită stare, cu ajutorul culorii, folosind diferite materiale de lucru: acuarela, tempera, guașă, acrilice (culori de apă) sau culori de ulei. Acestea pot fi aplicate pe suprafețe ca: hârtie, pânză, lemn, perete, piatră, sticlă, etc. Unele suporturi (suprafețe de lucru) necesită o pregătire aparte cu **grunduri*** (Fig. 4, Fig. 5).

4

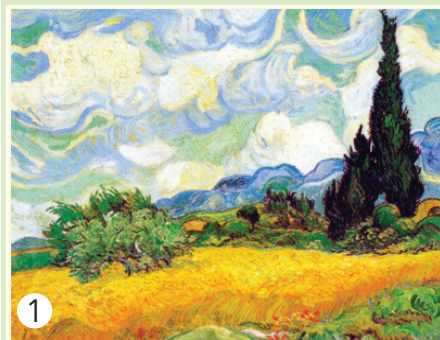

5

Pregătirea pânzei pentru pictat

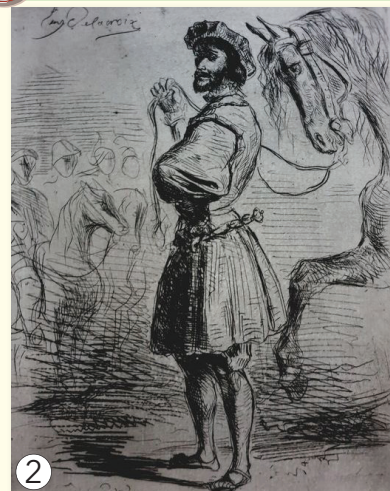
Dicționar

grund: preparat special, obținut din praf de cretă fin, aracet sau clei de oase și alb de titan, cu care se acoperă pânza, lemnul sau cartonul pe care urmează să se picteze.

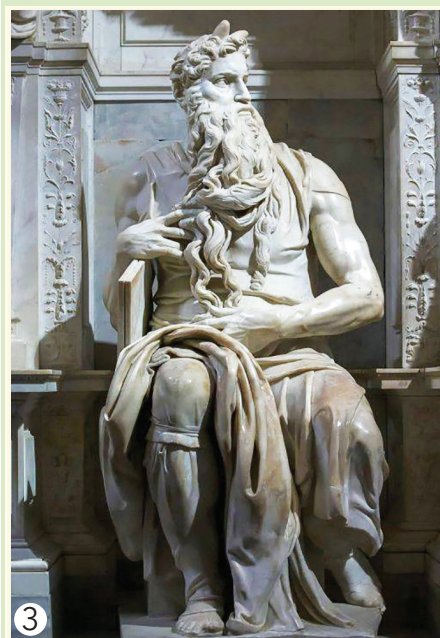
1

Vincent van Gogh,
Lan de grâu cu chiparoși

2

Eugène Delacroix,
Un nobil din vremea lui Francisc I

3

Michelangelo Buonarroti,
Statuia lui Moise

Arta rupestră este reprezentată de picturile realizate pe pereții muntoși abrupti, pe stânci și mai ales, pe pereții peșterilor, încă din vechime.

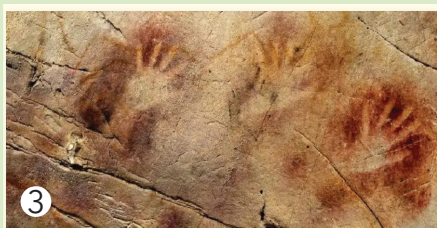
În general, în aceste picturi sunt redat scene de vânătoare, animale sălbatice sau ritualuri religioase.

1 *Pictură rupestră*
Peștera Lascaux, Franța

2 *Pictură rupestră*
Peștera Chauvet, Franța

3 *Pictură rupestră*
Peștera Altamira, Franța

?

Știi că...

Cele mai vechi forme de exprimare în artă se găsesc în picturile rupestre din Franța (Lascaux - Fig. 1), Trois Freres, Chauvet - Fig. 2) și Spania (Altamira - Fig. 3).

• Genurile picturii

În pictură se identifică următoarele genuri:

- **Peisajul** (Fig. 4)
- **Natura statică (moartă)** (Fig. 5)
- **Portretul** (Fig. 6)
- **Compoziția** (Fig. 7).

În pictură, materialele și tehnicile de lucru s-au diversificat de-a lungul timpului, odată cu descoperirea tehnicelor și științifice.

4 Alfred Sisley, *Izvorul la Moret pe râul Loing*

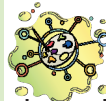
5 Theodor Aman, *Natură statică cu cireșe, caise și tutun*

6 Nicolae Grigorescu, *Țărancă din Muscel*

7 Edgar Degas, *Clasa de dans*

Cadranele

Se împarte foaia în patru cadrane, ca în modelul de mai jos. Enumeră câte trei opere de artă, care corespund genului picturii precizat în fiecare cadran. Folosește un album de artă sau o sursă de internet.

I. Peisaj	II. Portret
III. Natură statică	IV. Compoziție

• Grafica

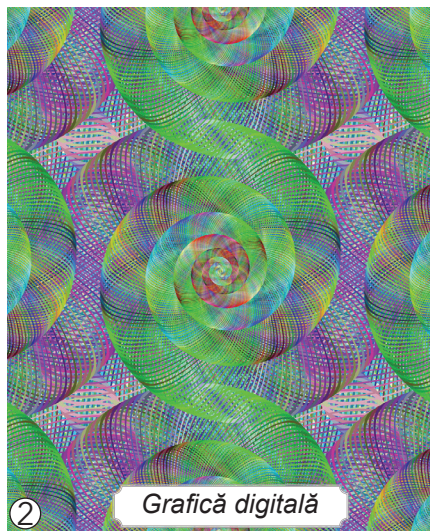
Artă a scrisului și a desenului, **grafica** este ramura artelor plastice, în care predomină liniile și punctele. Sub această denumire sunt cuprinse: **desenul**, **grafica de șevalet** (Fig. 3), **gravura** (Fig. 4), **afișul** (Fig. 5), **grafica de carte** (Fig. 1) și **grafica digitală** (Fig. 2) care constituie **genurile graficii**. Materialele de lucru sunt variate: creioane, cărbune, tuș, acuarelă, cretă etc.

Desenul este reprezentarea grafică a unui obiect, a unei figuri sau a unui peisaj, pe o suprafață plană sau curbă, prin linii, puncte, pete, simboluri etc.

Exprimare spontană sau elaborată, desenul îl ajută pe artist să își noteze ideile, sentimentele, gândurile sau ceea ce observă în jurul său în natură.

① Grafică de carte

② Grafică digitală

Audiază melodia *Rapsodii de primăvară*, cu textul scris de George Topîrceanu și ilustrează versurile de mai jos.

Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,
Glasuri mici
De rândunici,
Viorele și urzici...
Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?

Pogorâtă pe pământ
În mătăsuri lungi de vânt,
Lași în urmă, pe câmpii,
Galbeni vii
De păpădii,
Bălți albastre și-nsorite
De omăt topit abia,
Și pe dealuri mucezite
Arături de catifea.

(George Topîrceanu, *Rapsodii de primăvară*-fragment)

③ Nicolae Grigorescu, *Călăreț turc*

④ Rembrandt van Rijn, *Petru și Ioan vindecând ologii la poarta templului*

⑤ Henri de Toulouse-Lautrec, *Afiș Moulin Rouge*

? **Știi că...**

Primul afiș în culori a fost creat de Jules Chéret în anul 1867.

1

Scene de pe *Columna lui Traian*

2

Phidias, *Athena Lemnia*

3

Andrea del Verrocchio,
Bartolomeo Colleoni

• Sculptura

Sculptura este ramura artelor plastice în care operele de artă sunt imagini tridimensionale, cu lățime, lungime și adâncime. Ele sunt realizate din materiale solide (metal, piatră, lemn, fildeș, gheață etc.) sau din materiale moi, care pot fi modelate și care se solidifică (lut, ceară, plastilină).

Tehnicile de lucru diferă în funcție de materialul folosit:

1. **Cioplirea** este procedeul prin care se elimină treptat materialul solid din care se realizează obiectul.

2. **Modelajul** este tehnica opusă cioplirii prin care se realizează opera de artă, pornind din interior spre exterior. Materialul de lucru trebuie să fie moale și se adaugă treptat, până când se obține forma dorită.

În funcție de modalitatea de reprezentare, în sculptură se disting următoarele **tipuri**:

- **Relief** (Fig. 1), când formele nu se desprind de pe suprafața de fundal pe care au fost realizate;

- **Ronde-bosse** (Fig.2), când sculptura (obiectul, personajul, forma) nu are fundal și poate fi privită de jur împrejur. Sculptura ronde-bosse în care este reprezentat personajul în întregime, poartă numele de *statuie*.

Pictura și sculptura poartă o denumire comună, atunci când ne referim la dimensiunile mari ale operelor. În această formă de artă, numită **artă monumentală**, se înscriu statuile mari (Fig.3), monumentele comemorative, pictura murală (Fig.4) și mozaicul.

4

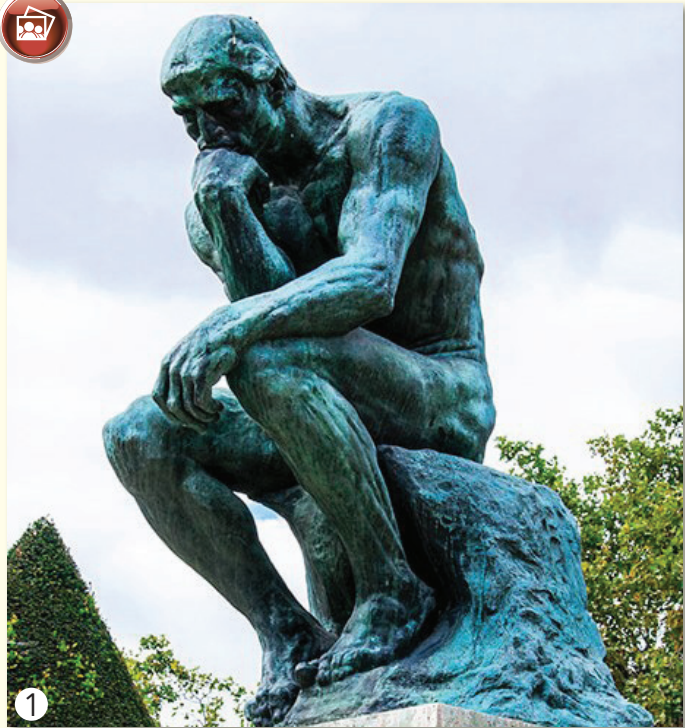
Bolta altarului - Sf. Nicolae Domnesc, Curtea de Argeș

• Spațiul plastic

Spațiul plastic (compozițional) reprezintă forma artistică sub care autorul își exprimă gândurile, ideile, viziunea proprie asupra unei teme sau asupra unui subiect.

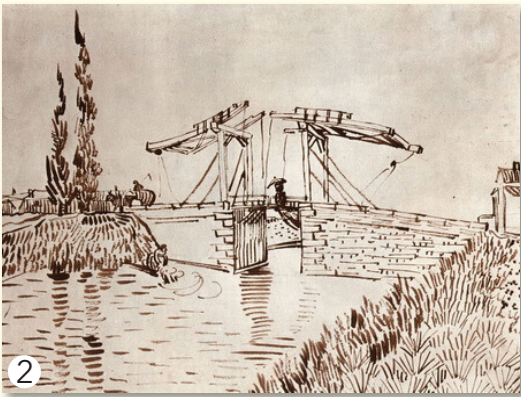
Orice operă de artă, fie ea pictură (*Fig. 3*), sculptură (*Fig. 1*) sau desen (*Fig. 2*) este o compoziție care capătă o formă finală, prin folosirea elementelor de limbaj specifice fiecărei ramuri a artelor plastice.

În spațiul pictural se creează efectul de spațiu tridimensional pe suprafață plană (bidimensională), prin intermediul elementelor de limbaj plastic (culoare, valoare, punct, linie, formă) și al tehnicilor utilizate.

1

Auguste Rodin, *Gânditorul*

2

Vincent van Gogh,
Podul lui Langlois din Arles

3

Theodor Aman, *Hora de la Aninoasa*

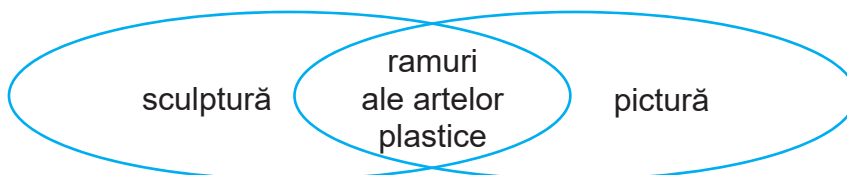

1. Enumeră genurile graficii.
2. Care este diferența dintre relief și ronde-bosse?

Diagrama Venn

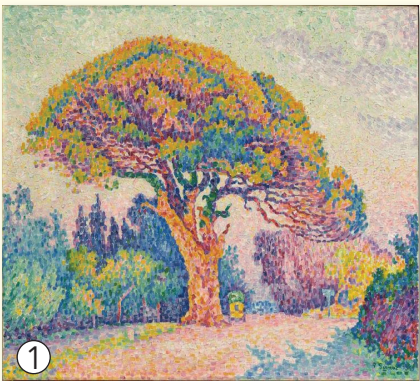
Completează diagrama, evidențiind diferențele.

2. ELEMENTE DE LIMBAJ PLASTIC

Orice domeniu de activitate, fie el științific sau artistic (muzică, arte plastice, dans, teatru), are un limbaj propriu prin care se construiește și se comunică.

Alfabetul artelor vizuale este reprezentat de **elementele de limbaj plastic** prin care opera de artă poate fi realizată și înțeleasă. Prin intermediul elementelor de limbaj plastic: punctul (Fig. 1.), linia (Fig. 2), forma (Fig. 4), culoarea (Fig. 5), pata (fig. 3) și valoarea (Fig. 2, 4), artistul transmite mesajul dorit.

①

Georges Seurat,
Pinul de la Saint-Tropez

②

Nicolae Grigorescu, *Hora*

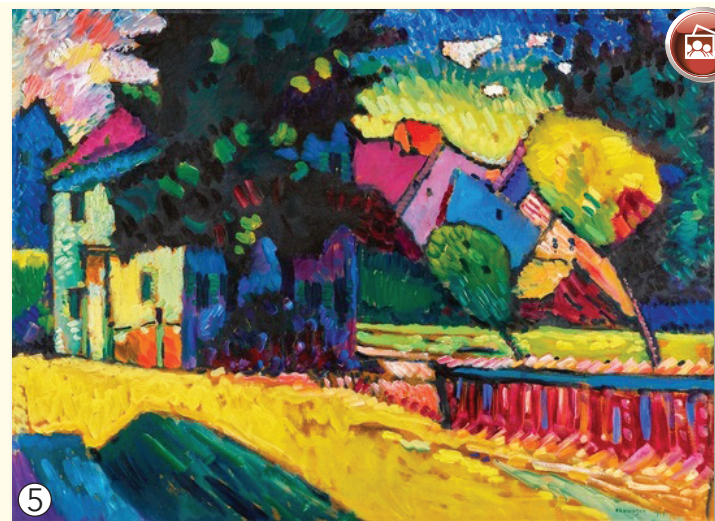
③

Pierre-Auguste Renoir, *Pe terasă*

④

Sandro Botticelli, *Adorația magilor*

⑤

Vasili Kandinsky, *Murnau - peisaj cu casă verde*

2.1. PUNCTUL

Punctul este rezultatul întâlnirii instrumentului de lucru cu suprafața suport. Este cel mai simplu element care poate căpăta atribut de formă, dacă se supradimensionează.

În artele plastice, tipurile de puncte rezultă din modalitățile de obținere:

Punctele spontane (Fig. 1, Fig. 2) sunt obținute accidental, prin picurare, stropire, pulverizare, amprentare cu degetul sau cu diverse obiecte.

Punctele elaborate (Fig. 3) rezultă prin realizarea intenționată, controlată. În acest procedeu, factorii importanți sunt creativitatea și imaginația autorului.

Folosit ca **element de limbaj plastic**, punctul comunică idei, sentimente și trăiri. Ca element **figurativ**, îl putem folosi pentru a reprezenta obiecte și forme din natură, iar ca element **abstract**, poate fi o formă geometrică (un cerc minuscul etc.).

Punctul devine **ornament** când este însoțit de celelalte elemente de limbaj plastic: linie, formă și culoare.

În artele plastice, punctul a constituit element de bază al *pointillismului*, mai ales în operele pictorilor Georges Seurat și Paul Signac (Fig. 4).

Cu ajutorul punctelor, se pot reda, în artele plastice, volumul și spațialitatea (mari, mici, aerate, aglomerate).

- Obține puncte spontane prin diferite tehnici/ modalități prin care să ilustrezi un câmp cu maci.
- Atașează lucrarea ta într-un portofoliu.

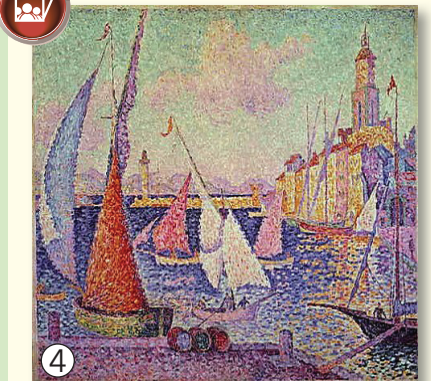
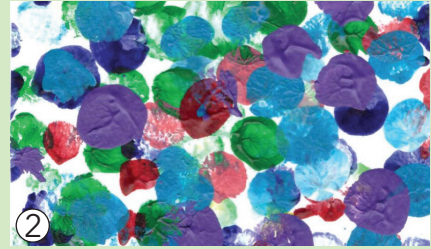
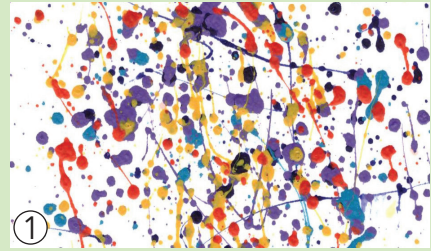
Portofoliul constă într-o mapă în care se vor atașa toate lucrările realizate pe parcursul anului școlar. Conținutul portofoliului va fi evaluat de către cadrul didactic, în funcție de următoarele criterii: respectarea cerinței, originalitatea și aspectul general. Rezultatele obținute vor fi analizate și apreciate și de către colegi și părinți.

Dicționar

pointillism: procedeu folosit în pictură, care constă în descompunerea petei de culoare în puncte și în liniuțe de culori pure, ca un mozaic, din al cărui amestec optic rezultă tonul dorit.

figurativ: care se bazează pe reprezentarea plastică și ușor identificabilă a ființelor și a obiectelor din realitate.

abstract: care se poate percepe doar prin procese mentale, de separare și generalizare a însușirilor caracteristice unui grup de obiecte sau de fenomene.

Paul Signac, Portul Saint-Tropez

2.2. LINIA

În limbajul uzual, **linia** are mai multe semnificații: linie de orizont, linie telefonică, linie aeriană, linie de tramvai etc.

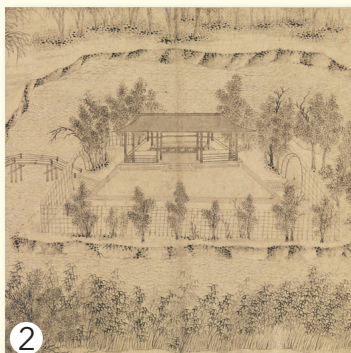
Punctul aflat în mișcare formează **linia**. Ea rezultă din urma lăsată de instrumentul de lucru (creion, pensulă, peniță etc.) pe o suprafață.

În desen, linia deține trei roluri:

1. **constructiv**: sugerează forma, volumul sau materialitatea (Fig. 1);
2. **figurativ**: semn plastic care compune personaje sau forme (Fig.2);
3. **expresiv**: sugerează mișcarea, liniștea sau agitația (Fig. 3).

1 Rembrandt, *Autoportret cu ochii deschiși*

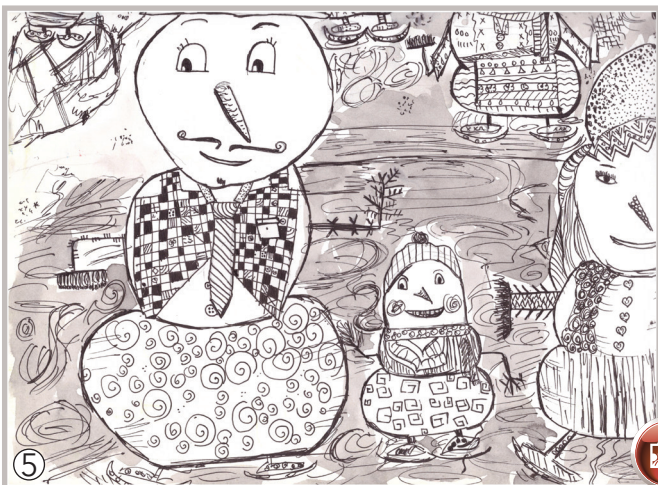
2 Wen Zhengming, *Grădina Administratorului Inept*

3 Vincent van Gogh, *Bărci pe mare*

În diferitele ei ipostaze, **linia** este:

1. după **poziție**: orizontală, verticală sau oblică;
2. după **formă**: frântă, curbă, dreaptă, întreruptă;
3. după **grosime**: subțire, medie sau groasă;
4. după **continuitate**: în duct continuu/întreruptă.

Lucrări realizate de elevi

Dicționar

ipostază: stare, situație în care se găsește ceva sau ceva; aspect, înfățișare, chip.

În funcție de aceste ipostaze, liniile au semnificații diverse:

- subțire: exprimă gingășie, lumină;
- groasă: forță, umbră;
- orizontală: calm, liniște, odihnă;
- oblică: mișcare, instabilitate, neliniște, agresiune;
- verticală: măreție, echilibru, spiritualitate;
- frântă: exprimă o mișcare puternică, agitație;
- curbă: sugerează fluiditate, mișcare continuă.

Semnificațiile și expresiile se intensifică, dacă liniile se grupează:

- Liniile paralele (verticale, orizontale) exprimă ordinea și armonia.
- Liniile curbe în spirală exprimă viteza.
- Liniile de aceeași grosime exprimă simplitatea.

În creația populară, linia este folosită ca mijloc de ornamentație alături de formă, punct și culoare.

Dacă în desenul geometric linia este simplă, în artele plastice linia își modifică grosimea și culoarea, devenind linie **modulată**, expresivă.

4

1. Ce este linia?
2. De câte feluri este linia în funcție de ipostazele ei?
3. Ce semnifică liniile paralele și liniile curbe?

Jocul liniilor

Realizează propriul joc al liniilor, utilizând diferite tipuri de linii. Folosește un instrument de lucru la alegere. Dă un titlu sugestiv lucrării tale.

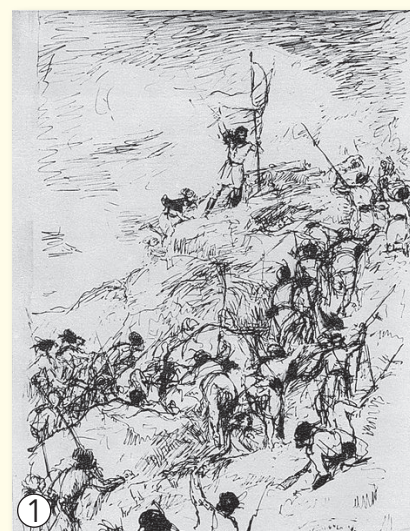
5

6

7

1

Theodor Aman, *La Plevna*

2

Gustav Klimt, *Pădurea de fagi*

3

Vincent van Gogh, *Pini de-a lungul unui drum spre o casă*

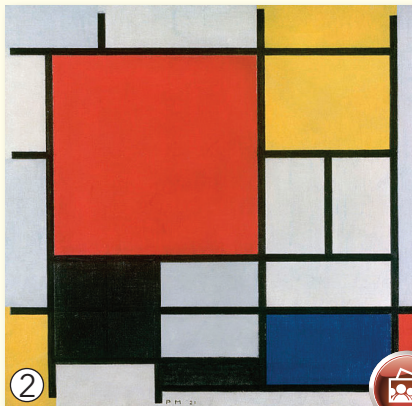
Jurnal de artist

Caută imagini cu marea, în diferite ipostaze (învolverată, liniștită). Redă aceste aspecte cu ajutorul liniei modulate în jurnalul tău de artist.

2.3. PATA

Gustave Courbet,
Domnișoarele satului

Piet Mondrian, *Compoziție cu roșu, galben, albastru și negru*

Alfred Sisley, *Podul de la Sevres*

Pata plastică este urma de culoare aplicată pe un suport (umed sau uscat), cu pensula sau cu alte instrumente de lucru.

Element component al desenului și al picturii, pata nu poate fi despărțită de formă. Poate fi **cromatică și acromatică**.

Pata **acromatică** (Fig. 1) se obține prin juxtapunerea (alăturarea) sau suprapunerea liniilor și prin tentă (tuș diluat).

Petele se diferențiază prin mărime, formă și intensitate cromatică. Prin juxtapunerea și suprapunerea petelor, se redau volumul obiectelor, lumina și umbra, apropierea și depărtarea.

În artele plastice se deosebesc două tipuri de pete:

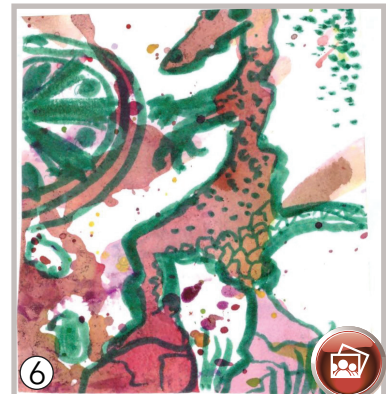
- **Petele decorative** (Fig. 2, Fig. 3) se obțin atunci când culoarea este foarte bine întinsă pe suprafața de lucru (hârtie, pânză, perete, etc.).
- **Petele picturale** (Fig. 4) se prezintă sub forma tușelor de culoare (urme de pensulă), neuniforme.

Pe suprafața de lucru, petele sunt obținute în diferite moduri și cu instrumente variate: prin stropire, presare, cu pensule, cuțitul de paletă etc. Petele acromatice și cromatice ocupă spații pe suprafața de lucru și devin astfel **forme plane** (elaborate sau spontane).

Petele prind viață

Obține pete picturale prin stropire. Încearcă să le dai viață, transformându-le în personaje din povești.

2.4. FORMA BI ȘI TRIDIMENSIONALĂ

Tot ce există în jurul nostru și putem cuprinde cu vederea are un aspect, o înfățișare, o formă.

Forma definește aspectul exterior al lucrurilor, obiectelor, ființelor, fenomenelor etc.

Formele existente în mediul înconjurător sunt naturale și create de om. În general, formele create de om au fost inspirate de formele naturale.

Artistul a luat ca model formele din natură, le-a studiat, le-a desenat, le-a pictat sau le-a sculptat. Imaginea astfel obținută este o **formă plastică**.

În artele plastice (pictură, grafică, sculptură), forma are un rol deosebit în transmiterea mesajului operei de artă.

Forma plastică se prezintă în două ipostaze: forma **bidimensională** (plană) și forma **tridimensională** (spațială).

• Forma bidimensională sau plană

Forma bidimensională sau plană (cu lungime și lățime) poate fi împărțită în mai multe categorii:

- **Forme plane fundamentale** (geometrice): cercul, pătratul și triunghiul.

Unii artiști consideră că aceste forme poartă simboluri și expresivități aparte: pătratul reprezintă greutatea, materia și îi corespunde roșu, ca valoare cromatică; triunghiul simbolizează gândirea supremă, divinitatea și se asociază cu galben; cercul simbolizează mișcarea continuă, perfecțiunea și corespunde albastrului.

Formele sau suprafețele geometrice au constituit elemente principale de limbaj în operele unor artiști, ca: Piet Mondrian, Kazimir Malevich, Paul Klee, George Braques, Vasili Kandinsky etc. (Fig. 1, Fig. 2)

- **Formele spontane** sunt forme libere, care se produc la întâlnirea culorii cu suprafața de lucru (Fig. 3, Fig. 4). Se obțin prin diverse procedee:

- fuzionare: amestec realizat între linii și pete umede, spontane, fără utilizarea pensulei

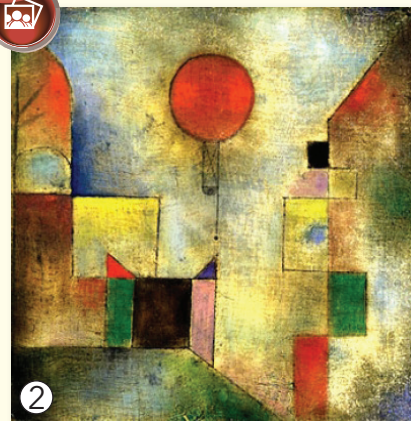
- curgerea liberă a culorii diluate dintr-un recipient, pe suprafața uscată sau umedă

- monotipie (presare)

1

Kazimir Severinovich Malevich,
Înainte și după Piață

2

Paul Klee, *Balon roșu*

3

4

Lucrări realizate de elevi

1

Lucrare realizată de elev

2

Karl Storck, Monument funerar al familiei Scarlet Pascal

3

Amfore

• **Formele dirijate** sunt forme expresive care iau naștere pe o direcție voită (urmărită), cu ajutorul pensulei, fără a reda ceva concret. Se pot obține și prin tehnica amprentării.

• **Formele elaborate** (Fig. 1) sunt forme complexe care sugerează elemente din natură (personaje, animale, obiecte etc.).

• Forma tridimensională sau spațială

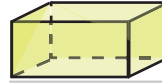
Forma tridimensională sau spațială se încadrează în spațiu, având trei dimensiuni (lungime, lățime și înălțime): cubul, piramida, sfera, conul, cilindrul și paralelipipedul.

cub

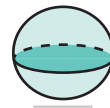
piramidă

paralelipiped

con

sferă

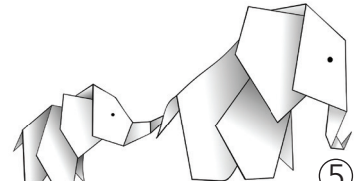
cilindru

În acest tip de forme se încadrează: sculpturile, monumentele (Fig. 2), construcțiile arhitecturale, obiectele din ceramică (Fig. 3), ținutele vestimentare, obiectele decorative, obiectele din sticlă etc.

Formele spațiale se obțin și prin plierea hârtiei (Origami Fig. 4, Fig 5).

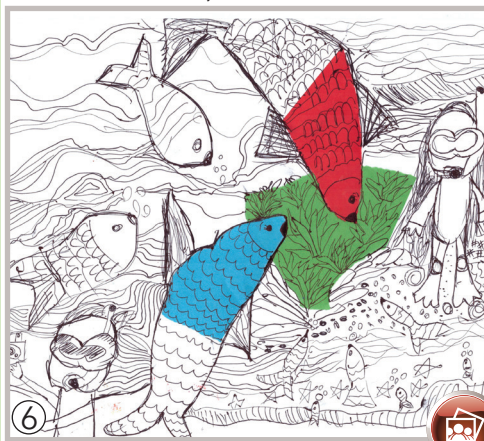

4

5

• Rupe hârtie colorată în forme diferite (spontane). Alege 3 forme și lipește-le la întâmplare pe foaia de lucru. Completează-le pentru a crea forme din natură, utilizând diferite instrumente de lucru.

6

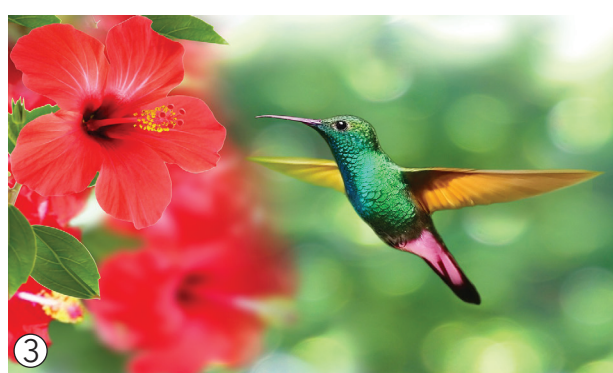
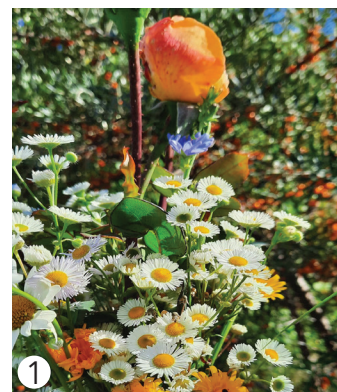
7

2.5. CULOAREA

Universul ni se prezintă în fața ochilor ca un spectacol de forme și culori.

Culoarea este proprietatea obiectelor care apare doar când sunt privite în lumină (Fig. 1, Fig. 2, Fig. 3). La întuneric, această proprietate dispare. Ca element de limbaj plastic, **culoarea** transmite energie, sentimente și stări sufletești (Fig. 4, Fig. 5).

Așadar, culoarea este o realitate subiectivă, strâns legată de câțiva factori, cum ar fi: ochiul, intensitatea luminii și materialul din care este realizat obiectul privit.

Culorile din natură se percep în funcție de intensitatea luminii solare sau artificiale. De-a lungul timpului, numeroși artiști și oameni de știință au fost preocupați de studiul culorii. În artele plastice sunt folosite **culori** obținute pe cale chimică din minerale sau din substanțe chimice, denumite **pigmenți**.

Claude Monet, *Cap Martin*

Vincent van Gogh, *Noapte înstelată*

Jurnal de artist

Caută trei pictori care au surprins în lucrările lor *ziua la amiază* și trei pictori care au surprins în lucrările lor *noaptea*. Listează câte o lucrare a fiecărui pictor și realizează o minixpoziție pe două file de jurnal.

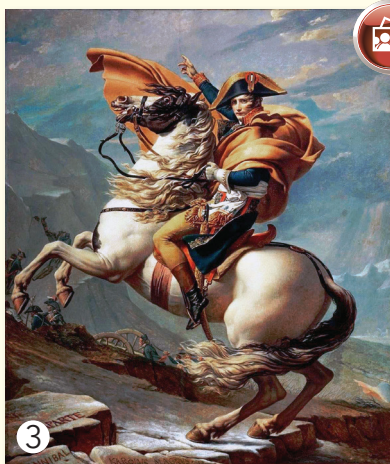
2.6. VALOAREA

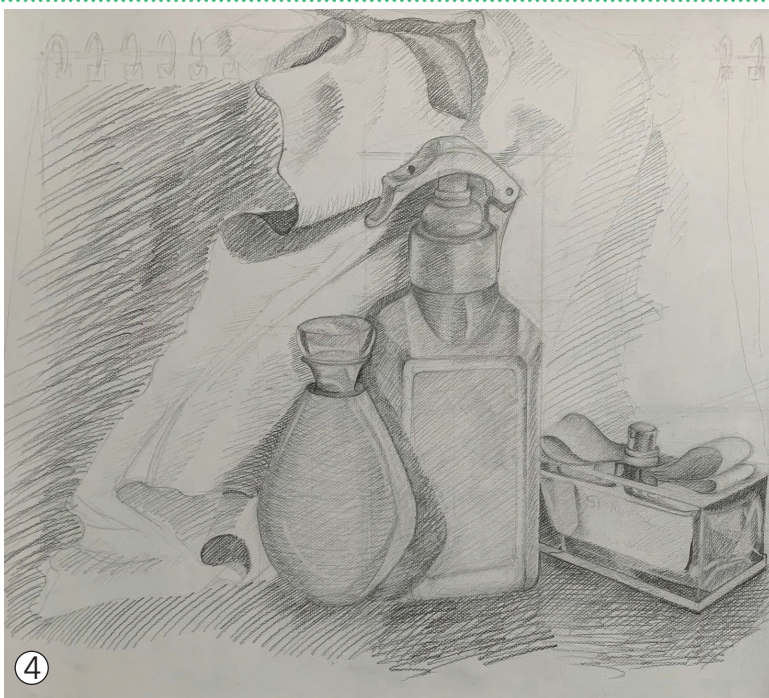
1 Rafael Sanzio, *Madona Sixtină*

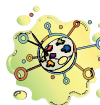
2 Albrecht Dürer, *Melancolia I*

3 Louis David, *Napoleon Bonaparte traversând Alpii*

Lucrare realizată de elev

Jurnalul triplu

Completează jurnalul după model, pentru cinci elemente din natură reprezentate în operele artiștilor, apoi realizează interevaluarea cu un coleg.

Forma	Culoarea	Autorul și opera de artă
iris	rece	Vincent van Gogh, <i>Iriși</i>

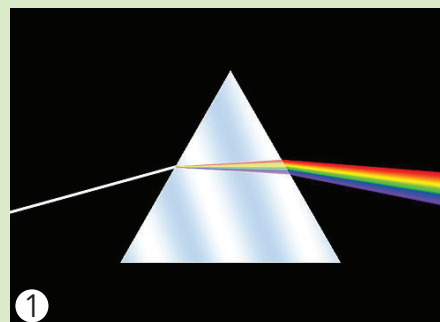

Vincent van Gogh, *Iriși*

3. CULORILE SPECTRULUI SOLAR

Culorile din jurul nostru sunt impresii produse de razele luminoase, care se reflectă pe obiecte și pe forme. Fără lumină nu există culoare.

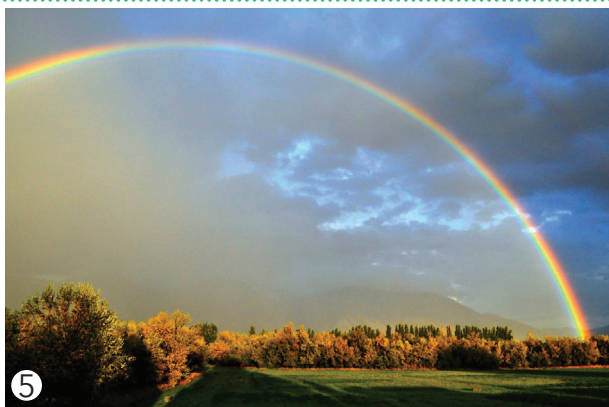
Isaac Newton, om de știință din secolul al XVII-lea, a demonstrat faptul că lumina este culoare, prin intersecția unei raze de lumină cu o prismă de cristal triunghiulară (Fig. 1). Raza de lumină apare pe un ecran, descompusă în cele **7 culori ale spectrului solar** (Fig. 2): roșu, oranj, galben, verde, albastru, indigo și violet (ROGVAIV).

Descompunerea luminii cu ajutorul unei prisme

Culorile spectrului solar

1. Ce fenomen natural observi în figura 5?
2. Când apare acest fenomen?

Cel mai frumos fenomen, care apare după ploaie, când razele soarelui își fac loc printre nori, este curcubeul (Fig. 5). Lumina albă a soarelui se descompune în culorile curcubeului la întâlnirea cu picăturile de apă din atmosferă. Acestea se întrepătrund, nefiind foarte clar delimitate. Fenomenul confirmă descoperirea lui Isaac Newton. Dacă lumina solară produce culorile din natură, în pictură sunt folosite culori obținute pe cale chimică.

Lucrare realizată de elev

Semn de carte - Curcubeu

Realizează un semn de carte, pe care vei aplica, cu pensula, culorile curcubeului. Poți alege să-i dai formă de creion, de pensulă etc., prin decupare.

Dictionar

spectru: ansamblul imaginilor obținute prin descompunerea luminii, cu ajutorul unui instrument optic.

prismă: corp geometric.

Lucrare realizată de elev
Semn de carte - Curcubeu

4. CLASIFICAREA CULORILOR CONFORM TEORIEI CONSTRUCTIVE DESPRE CULOARE

Primul element vizual, care ne atrage atenția în jurul nostru, care comunică și transmite, este culoarea. Fiecare om percepe diferit culorile în funcție de temperament, experiențe și personalitate. Oamenii au fost atrași de culorile din jurul lor, cu sute de ani în urmă. Studiul culorii a reprezentat o preocupare esențială a teoreticienilor de artă și a pictorilor, de-a lungul timpului. Cercetările lor au mers în paralel cu descoperirile pigmentilor chimici.

Culorile pigment se regăsesc sub forma următoarelor materiale de lucru: acuarele, tempera, guașe, acrilice, carioci, creioane colorate, pasteluri etc.

Teoretician și profesor al școlii de la Bauhaus, Johannes Itten a alcătuit cercul culorilor, prin care demonstrează teoria constructivă despre culoare.

Conform acestei teorii, Itten a așezat culorile pe un cerc, în care sunt înscrise un triunghi echilateral, care conține culorile primare (roșu, galben și albastru) și un hexagon, care conține culorile binare de gradul 1 (oranj, verde, violet).

Pe cerc sunt așezate culorile primare, culorile binare de gradul 1 și culorile binare de gradul 2.

Așadar, povestea culorilor se citește, se dezvoltă și se explică, pornind din interiorul cercului spre exterior. Această clasificare a permis artiștilor o abordare cât mai variată a culorilor în lucrările lor.

După demonstrația lui Isaac Newton, mai mulți pictori s-au preocupat de teoretizarea culorii: Paul Cézanne, Vincent Van Gogh, Eugène Delacroix etc.

Cercul cromatic al lui Itten

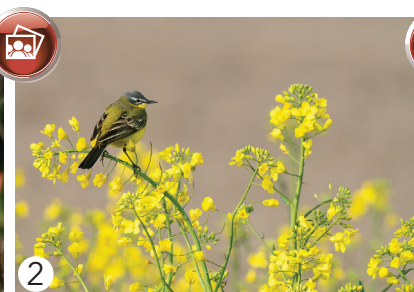
1. Enumeră culorile din cercul lui Itten în ordine, începând cu oranj.
2. Realizează o lucrare în care să apară curcubeul, folosind linia și punctul ca elemente de limbaj plastic predominante.

?

Știi că...

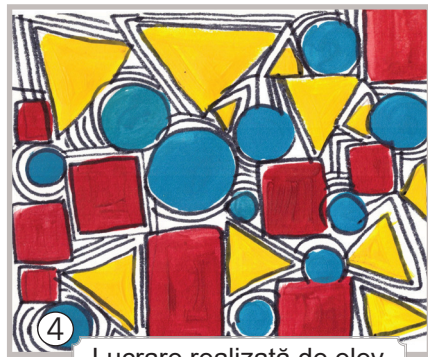
Înainte de apariția pigmentilor chimici, gospodinele vopseau lăna și țesăturile folosind diverse plante. Din foile de ceapă se obțin nuanțe de portocaliu și galben, din varză roșie – nuanțe de violet, iar din scoarța de stejar și cojile de nucă – maro. Verdele se obține din urzici și din frunze de mentă.

4.1. CULORILE PRIMARE

1. Observă culorile florilor din imaginile de mai sus și denumește-le.
2. Dă exemple de alte elemente din natură, care să aibă cele trei culori.

Culorile primare au cel mai înalt grad de strălucire. Ele sunt acelea care nu se obțin prin amestecul altor culori, ci pe cale chimică. Acestea sunt: **roșu, galben și albastru.**

Lucrare realizată de elev

Prin combinarea culorilor primare, în proporții diferite (alături de alb și negru), se obțin numeroase culori care se pot observa în natură. Dacă sunt amestecate toate trei în cantități egale, va rezulta un gri neutru închis sau gri perfect (Fig. 6).

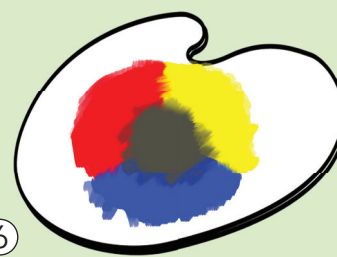
?

Știi că...

Fiecare dintre cele trei culori primare de pe steagul României reprezintă un simbol specific neamului românesc: albastru simbolizează credința, cugetul, seninul cerului, galben este simbolul bogăției și al forței, iar roșu reprezintă bucuria, generozitatea, dar și eroismul înaintașilor noștri.

Decorează o cutiuță pentru cadouri în culorile drapelului României.

4.2. CULORILE BINARE

• Culorile binare de gradul 1

Culorile binare de gradul 1 (*oranj, verde și violet*) se obțin prin amestecul a două culori primare în cantități egale, astfel:

roșu + galben = oranj

galben + albastru = verde

albastru + roșu = violet

Gradul de strălucire a culorilor binare este mai scăzut decât al celor primare.

Forme și culori

- Împarte foaia de lucru în trei părți aproximativ egale.
- În partea de sus a fiecărei forme sau în mijlocul ei, amplasează o formă geometrică, pe care vei așterne cele două culori primare, din care se formează culoarea binară de gradul 1, cu care vei acoperi spațiul din jurul ei.
- Vei obține trei zone pictate cu cele trei culori binare de gradul 1. Cu ajutorul unui pix cu pastă albă sau cu pastă neagră, schițează pe fiecare culoare binară, obiecte și forme din natură în culoarea respectivă, după model.

• Culorile binare de gradul 2

Culorile binare de gradul 2 se obțin prin amestecul unei culori primare cu o culoare binară vecină, din stânga sau din dreapta ei.

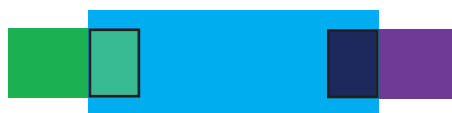
galben + oranj = galben-oranj
galben + verde = galben-verde

roșu + oranj = roșu-oranj
roșu + violet = roșu-violet

albastru + verde = albastru-verde
albastru + violet = albastru-violet

Din imaginile de mai sus, se observă că o culoare binară de gradul 2 are în componență două culori primare în proporții diferite. De exemplu, roșu-oranj este format din roșu + (galben+ roșu); aici roșul este prezent în cantitate mai mare.

Gradul de strălucire a culorilor binare de gradul 2 este mai scăzut decât al celor binare de gradul 1.

Cele șase culori binare de gradul 2 completează cercul cromatic al lui Itten.

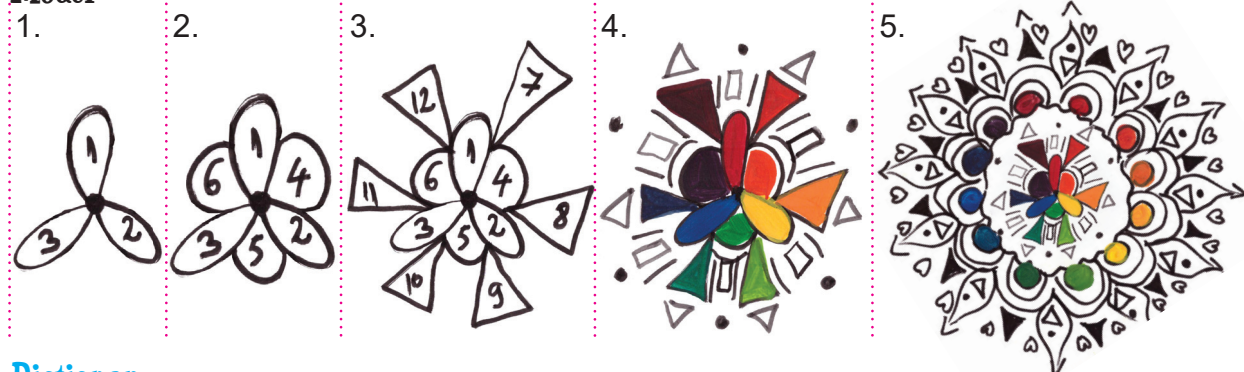
Mandala

Pentru a înțelege mai ușor ordinea culorilor pe cercul cromatic al lui Itten, te invit să creezi o mandală, după model.

- Pornește din centru și desenează pe rând seturi de câte 3 și 6 forme diferite, pe care vei așterne culorile astfel: pe primele 3 forme - culorile primare, pe următoarele 3 - culorile binare de gradul 1, iar pe cele 6 - culorile binare de gradul 2.

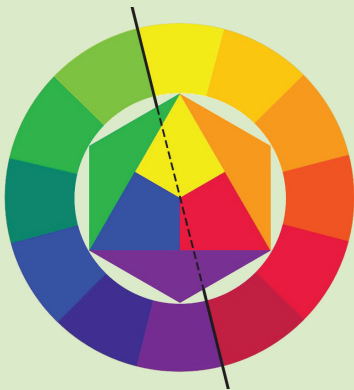
- Dezvoltă decorarea mandalei cu puncte, linii și alte forme.

Model

Dicționar

mandală: mulțime de cercuri și pătrate combinate în mod variat, pentru a construi o diagramă, care, în unele religii orientale, reprezintă un simbol al cosmosului.

4.3. CULORILE CALDE ȘI CULORILE RECI

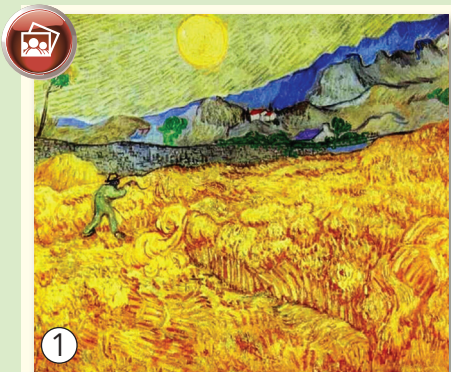
• Culorile calde

Privind cercul cromatic al lui Itten, se observă două zone mari de culori: în partea dreaptă - **culori calde**, iar în partea stângă - **culori reci**.

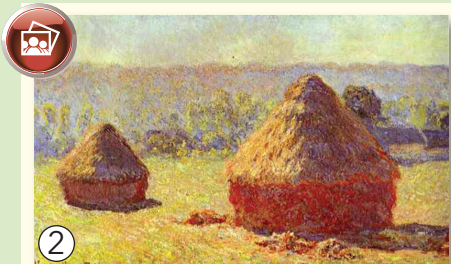
Culorile calde sunt: roșu, oranj, galben și culorile binare de gradul 2 situate în partea dreaptă.

Cea mai caldă culoare este oranj, deoarece are în componență celelalte două culori calde (roșu și galben), în cantități egale.

Aceste culori creează impresia de căldură, bucurie, lumină și amintesc de zile călduroase, foc, câmpii cu flori etc. Marii pictori au surprins aceste impresii în lucrările lor (Fig. 1, Fig. 2, Fig. 3).

1
Vincent van Gogh,
Lan de grâu cu secerător

2
Claude Monet,
Căpițe de fân la sfârșitul verii

3
Ștefan Luchian,
Garoafe

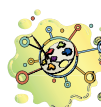

4

5

Lucrări realizate de elevi

Ciorchinele

Lucrați pe echipe și realizați un ciorchine care să transmită bucurie, lumină și căldură, prin intermediul unor desene, care să ilustreze elemente din jurul vostru cu ajutorul culorilor calde.

Indicație: Fiecare elev din echipă va colora un bob al ciorchinelui.

• Culoarele reci

Culoarele reci, verde, albastru, violet și culorile binare de gradul doi: *albastru-violet*, *albastru-verde*, *galben-verde*, situate în partea stângă a cercului cromatic, dau senzația de rece, frig, înghețat, umbră și depărtare în spațiu.

Culoarele reci duc cu gândul la nopțile reci (Fig.1), la iarnă, la adâncul mărilor și al oceanelor etc. Albastru este cea mai rece culoare, neputând fi obținută prin amestecul altor culori.

Prin folosirea culorilor calde în zonele luminoase și a culorilor reci, pentru zonele de umbră, se poate reda în pictură volumul obiectelor (Fig. 2). Se obține, astfel, un efect termodinamic (Fig. 3), care se referă la efectul cald-rece al culorilor și la mișcarea culorilor în spațiu: lumină-umbră, aproape-departe, ușor-greu.

Lucrări realizate de elevi

Poveste prin culori

Creează o bandă desenată despre lumea înconjurătoare, pe care să o ilustrezi, folosind culorile calde sau culorile reci. (exemplu: *Lumea subacvatică*, *În spațiu*, *Poveste de toamnă*, *Luna și Soarele* etc.).

Lucrări realizate de elevi

El Greco, *Vedere asupra orașului Toledo*

Paul Cézanne, *Natură moartă*

Paul Cézanne, *Muntele Saint-Victoire*

Jurnalul dublu

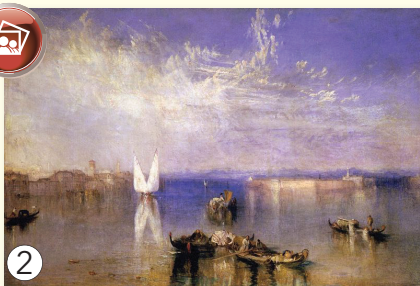
Completează jurnalul cu încă cinci termeni, după model, apoi realizează interevaluarea împreună cu un coleg.

Culori calde	Culori reci
lămâie	castravete

1

Nicolae Tonitza, *Fata pădurii*

2

William Turner, *Câmpul Sfânt*

3

John Stein, *Peisaj de toamnă*

Jurnal de artist

Alege o pereche de culori complementare, identifică prezența ei în natură și redă pe fila de jurnal imaginea surprinsă.

4.4. CULORILE COMPLEMENTARE

Culorile complementare sunt perechi de câte două culori diferite, opuse pe cercul cromatic al lui Itten, care, amestecate între ele în cantități proporționale egale, dau un gri neutru.

Unei culori primare îi corespunde drept complementară, acea culoare binară de gradul 1, care rezultă din amestecul celorlalte două culori primare. De exemplu, roșu este complementar cu verde, verdele fiind alcătuit din galben și albastru. Galbenului îi corespunde violet (albastru + roșu) și albastru este complementar cu oranj (roșu + galben). În oricare pereche de culori complementare, se regăsesc cele trei culori primare.

Principalele perechi de culori complementare, care se disting pe cercul cromatic, sunt:

roșu-verde

galben-violet

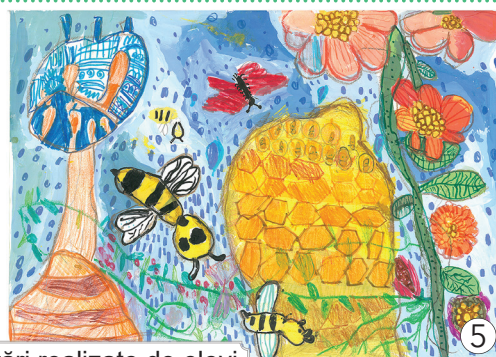
albastru-oranj

Prin juxtapunere, două culori complementare se pun în valoare, se evidențiază reciproc și devin stridente. Dacă se combină prin amestec fizic, își pierd din intensitate și din strălucire.

Legea complementarității, întâlnită în natura înconjurătoare, este des utilizată în operele artiștilor (Fig. 1, Fig. 2, Fig. 3).

4

5

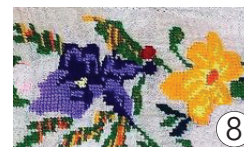
Lucrări realizate de elevi

6

7

8

Culorile complementare în arta populară tradițională

5. NONCULORILE

Alb și negru, numite **nonculori**, nu se regăsesc pe cercul cromatic. Dacă albul este lumina nedescompusă, negrul apare când lipsește lumina, deci negrul înseamnă lipsa culorii. Aceste fenomene se observă în natură.

În artele plastice, albul și negrul sunt folosite ca pigmenți cu rol foarte important: culorile se deschid cu ajutorul albului și se închid prin combinarea cu negru. Amestecate în cantități egale dau griul neutru, iar în cantități variate, formează griuri valorice.

Cu ajutorul nonculorilor, sunt redată în grafică umbra și lumina, volumul obiectelor, efectul de apropiere și depărtare.

Dacă alăturăm albul unei culori, aceasta se percepe vizual mai deschisă. Negrul, juxtapus unei culori, îi conferă luminozitate și ajută să fie percepută ca fiind mai deschisă.

Covorașul vesel

Rolul albului și al negrului în jurul unei culori se poate observa, realizându-se următorul exercițiu: se alege o formă geometrică (triunghi, cerc, pătrat etc.), care se repetă în mărimi diferite pe foaia de lucru.

Se colorează, folosind culori din cercul cromatic. Jumătate dintre ele sau o parte va fi înconjurată de fundal negru. Observă ce se întâmplă cu luminozitatea culorilor în prezența albului și a negrului.

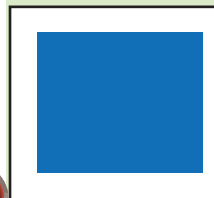
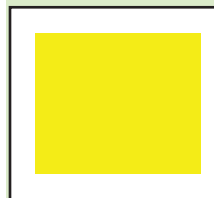
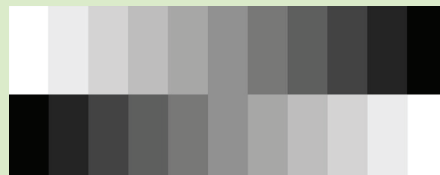
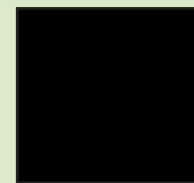

1

Lucrări realizate de elevi

2

Jurnal de artist

Caută modele de covoare tradiționale românești și creează pe o filă din jurnalul tău un model propriu.

Natura, artistul desăvârșit

Investigație

Indicație

• Prin investigație se realizează o cercetare amănunțită, desfășurată în mod organizat, cu scopul de a descoperi ceva, și anume, diverse elemente din natură.

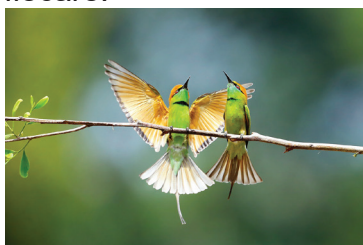
Anunțarea temei

• Se va realiza un afiș de mărime A2, în care trebuie surprinse, cu ajutorul culorilor (conform teoriei constructive despre culoare) și a celorlalte elemente de limbaj plastic (punct, linie, pată, formă, valoare), frumusețile create de natură.

• Investigația se va desfășura pe parcursul a două săptămâni.

Împărțirea sarcinilor de lucru

• Elevii se împart în 5 echipe și trag la sorți câte un bilețel, care indică tema pentru fiecare:

Lumea păsărilor

Lumea copacilor

Lumea fluturilor

Lumea subacvatică

Lumea animalelor

• Fiecare echipă va căuta imagini sugestive pentru tema plastică extrasă și va selecta cinci dintre ele.

• Se investighează imaginile selectate și se creează o poveste de maximum 10 rânduri, în care personajele principale fac parte din lumea prezentată.

• Se ilustrează povestea pe coala A2, fiecare elev pictând câte un element în locul ales de către echipă.

• La final, se va realiza fundalul în pictură sau în grafică.

• Se va eticheta lucrarea cu titlul și numele autorilor.

Prezentarea rezultatelor investigației

• Echipele vor prezenta, pe rând, afișul în fața clasei, vor citi povestea și vor analiza elementele plastice descoperite de ei în natură.

• În analiza și evaluarea lucrării, se vor urmări criteriile: respectarea temei, alegerea imaginilor reprezentative, așezarea elementelor în poveste cât mai creativ, folosirea elementelor de limbaj plastic cât mai variate, îmbinarea armonioasă a formelor din imagine cu fundalul.

Povestea florilor

Într-o frumoasă zi de vară, din grădina serei de flori se auzi un plâns înăbușit. Laleaua își întoarse mirată cupa îmbrăcată în culori calde, diafane să descopere cine era trist. A crezut că plângea irisul. Nicidecum, acesta dormea liniștit, mângâiat de razele soarelui. S-a sfătuit cu gazania și cu streljița să plece împreună în căutarea florii triste.

La marginea grădinii, suspina un crin alb. Tare trist era, pentru că toate florile sunt viu colorate, în nuanțe calde, reci, culori complementare, numai el este alb. Nici măcar pe curcubeu nu se regăsește. Gazania, cea mai colorată dintre ele, l-a liniștit, explicându-i că albul lui reprezintă puritatea și pacea, iar lipsa culorilor este înlocuită de mireasma îmbătătoare care străbate toată grădina.

Florile au îmbrățișat crinul, iar acesta s-a bucurat de prietenia lor și de razele soarelui.

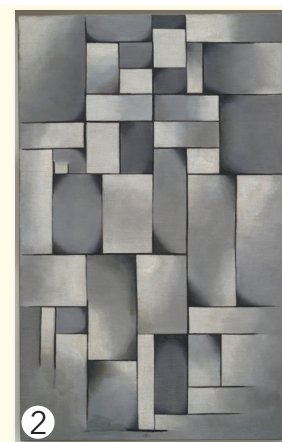

6. AMESTECURI ACROMATICE ȘI AMESTECURI CROMATICE

• Amestecuri acromatice

Alb și negru nu apar în spectrul solar. De aceea, se numesc nonculori.

Prin amestecul dintre alb și negru în cantități variate, obținem **griuri necolorate** (degradeuri) sau **griuri valorice** (Fig. 1), iar prin amestecul în cantități egale, rezultă **griul neutru**.

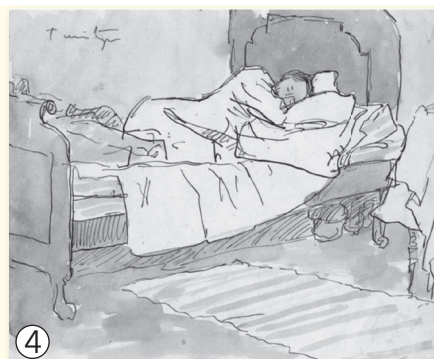

Theo van Doesburg,
Compoziție în gri

Expresivitatea griurilor neutre și a nonculorilor se observă în artele grafice: desen (Fig. 3), gravură, laviu (Fig. 4), dar și în lucrări de pictură monocrome (Fig. 2).

Ștefan Luchian, *Episod al răscoalei din 1907*

Nicolae Tonitza, *Personaj, bărbat dormind*

Jucăria gri

Desenează o jucărie din forme geometrice de mărimi diferite și pictează-le, folosind griuri neutre obținute din amestecul albului cu negru.

Lucrare realizată de elev

Dicționar

laviu: procedeu folosit în pictură, de a umbri monocrom un desen cu tuș diluat sau cu culoare de apă.

monocromia: procedeu de pictură sau de tipar, care constă în folosirea unei singure culori.

• Amestecuri cromatice

Privind în jurul nostru, iarba este verde, cerul este albastru, norii sunt gri, florile sunt roșii, galbene etc. Prin cercetarea unui colț din natură care cuprinde aceste elemente, se constată că fiecare plantă are verdele ei, fiecare floare are alt roșu, alt portocaliu, iar norii au mai multe griuri pe toată suprafața lor. Privite în lumina puternică a soarelui, culorile par mai strălucitoare (Fig. 1), iar în lumina serii, devin închise, palide și mai reci (Fig. 2).

1

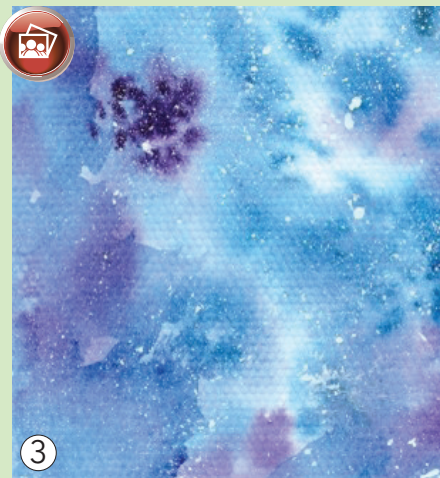

2

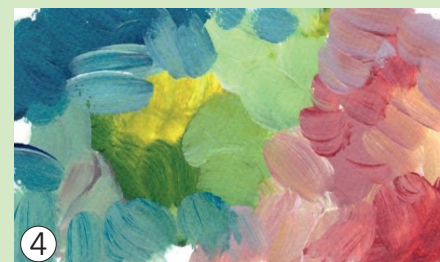
Aceste efecte sunt redat în pictură cu ajutorul amestecurilor dintre culori sau dintre culori și nonculori și se numesc amestecuri cromatice. În funcție de materialele utilizate, amestecurile cromatice pot fi:

- **spontane** (Fig. 3), obținute prin fuzionarea culorilor (acuarelei), pe suprafața umedă, la marginea petelor de culoare sau în masă. După uscare, se observă tonuri și nuanțe transparente și catifelate.

- **elaborate**, realizate cu diferite instrumente: pensule (Fig. 4), degete (Fig. 5), cuțit de paletă (Fig. 6), pe paletă, în recipiente speciale sau direct pe suprafața de lucru.

3

4

5

6

Jurnal de artist

Folosind acuarele, obține pete spontane pe o foaie de hârtie umezită. Completează cu puncte, linii și forme, pentru a obține un colț din natură.

1
Lucrare realizată de elev

2
Leonardo da Vinci, Buna Vestire

3
Juan Gris, Portretul lui Pablo Picasso

• Amestecuri cromatice cu alb și negru

Prin amestecarea treptată a unei culori cu alb sau cu negru se obțin **tonuri** (deschise sau închise), iar procedeul se numește **modelarea culorii**. **Tonul** evidențiază calitatea culorii de a fi mai deschisă sau mai închisă (Fig. 4).

Prin modelarea culorilor, se redă volumul obiectelor, se creează efectul de închis, în zonele de umbră, și deschis, în zonele de lumină (Fig. 2).

5
Lucrare realizată de elev

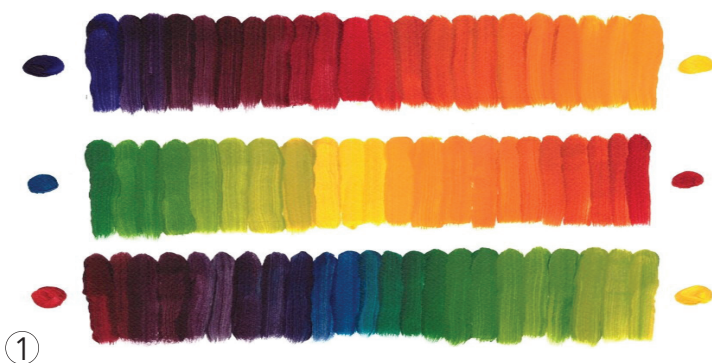
Mască pentru carnaval

Realizează o mască pentru Carnavalul primăverii și pictează-o, folosind amestecuri cromatice cu alb și negru (tonuri).

7. NUANȚE ȘI GRIURI

• Nuanțe

Prin amestecul fizic a două culori vecine în spectrul solar, în cantități variate, obținem nuanțe (Fig. 1). Nuanțarea scoate în evidență proprietatea culorii de a fi mai caldă sau mai rece (Fig. 3).

①

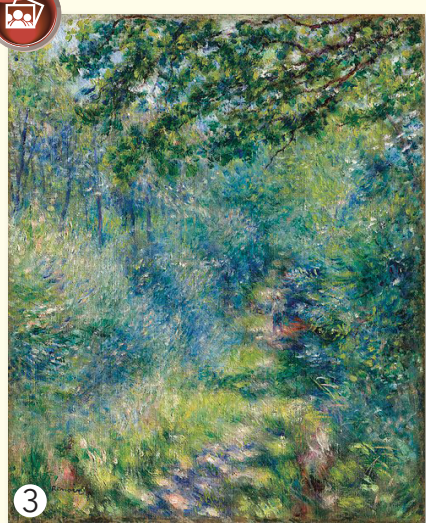
• Cu ajutorul nuanțelor, se redau volumul obiectelor și efectul de spațialitate.

• Culorile reci sugerează depărtarea și umbra, iar cele calde sugerează apropierea și lumina (Fig. 2).

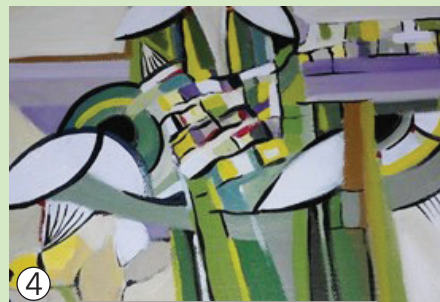
②

Vincent van Gogh, *Recolta*

③

Pierre-Auguste Renoir, *Potecă în pădure*

④

Lucrări realizate de elevi

⑤

Jocul literelor M-M-M

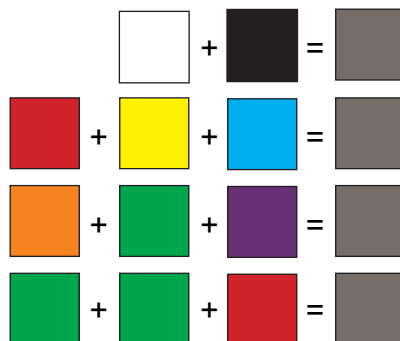
Desenează pe o foaie de hârtie trei pătrate. În fiecare dintre ele, realizează câte o pictură în care să folosești diferite nuanțe. Denumirea fiecărui element pictat trebuie să aibă ca literă inițială M.

• Griuri

Griurile sunt amestecuri fizice (cromatice și acromatice). Prezența lor în lucrările plastice contribuie la transmiterea mesajului, a sentimentelor și a ideilor.

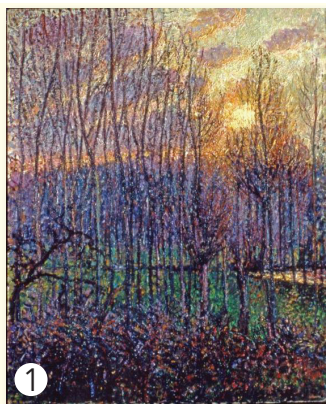
Griurile neutre sunt obținute prin:

- Amestec acromatic între alb și negru;
- Amestecul cromatic al culorilor primare (roșu, galben și albastru), în proporții egale;
- Amestecul culorilor secundare (oranj, verde, violet), în proporții egale;
- Amestecul culorilor complementare: două părți culoare secundară + o parte culoare primară.

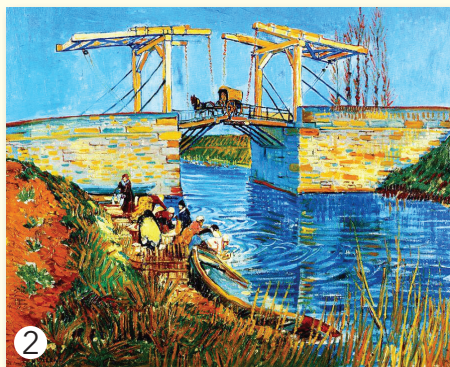

Griurile colorate se obțin prin:

- Amestecul unei culori cu un gri neutru, acromatic (alb+negru);
- Amestecul a două culori complementare (în proporții diferite) cu alb. Pentru obținerea griurilor colorate închise, se adaugă foarte puțin negru. Aceste amestecuri mai poartă și numele de **tente rupte**. După cantitatea de culoare dominantă (caldă sau rece), griurile vor avea anumite expresivități.

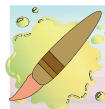
1
Camille Pissarro, *Plopi, Apus de soare la Eragny*

2
Vincent van Gogh, *Podul Langlois la Arles cu femeie spălând*

3
Gheorghe Petrașcu, *Vas cu anemone*

Realizează o pictură în care să redai un *tărâm de poveste*. Utilizează tonuri, griuri colorate și nuanțe.

Dicționar

tentă: nuanță a unei culori.

8. EFECTELE EMOȚIONALE ALE ACORDURILOR DE CULORI

Fiecare persoană are o culoare preferată, în funcție de personalitate, de obiceiuri și de educație. De asemenea, alegem pentru vestimentație anumite culori prin care se evidențiază starea psihică într-un moment anume și gusturile personale.

Artiștii au folosit efectele emoționale ale culorilor, pentru a transmite anumite mesaje și sentimente în lucrările lor. Dintre toate elementele de limbaj, culoarea are cel mai înalt impact vizual și afectiv, fiind nelipsită din toate domeniile artistice.

O culoare poartă un anumit mesaj, o energie și transmite o anumită emoție:

- **Roșu** simbolizează lupta, pasiunea, agitația, forța și furia. Dă senzația de foc, de căldură și crește presiunea sangvină.

- **Oranj** simbolizează bucuria, energia și creează o stare de optimism.

- **Galben** transmite starea de veselie, de optimism, de noblețe și predispune la comunicare.

- **Verde** semnifică natura, liniștea, tinerețea, speranța și puterea de concentrare.

- **Albastru** simbolizează infinitul, iubirea, calmitatea și fidelitatea.

- **Violet** exprimă tristețea, melancolia și gravitatea.

Nonculorile contribuie la obținerea tonurilor și a nuanțelor care produc emoții. În stare pură, nonculorile au următoarele semnificații:

- **Alb** simbolizează puritatea, sinceritatea, prietenia și pacea.

- **Negru** exprimă singurătatea, doliul, durerea, regretul, dar și solemnitatea.

?

Știi că...

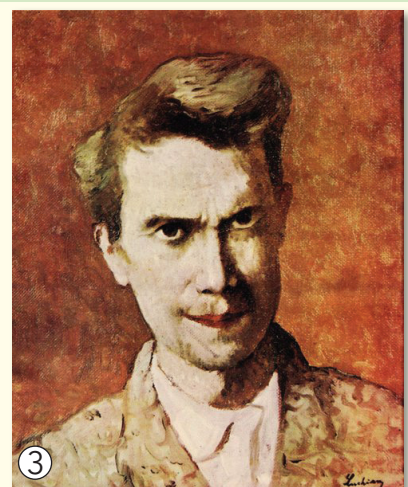
În timpul Războiului de Independență din 1877, pictorul Nicolae Grigorescu a fost invitat să redea luptele de la Grivița și Rahova, ca *pictor de front*. A realizat sute de schițe, desene și picturi istorice, cea mai cunoscută fiind *Atacul de la Smârdan*.

Nicolae Vermont,
Plimbare în parc

Claude Monet, *Plimbare pe o stâncă la Pourville*

Ștefan Luchian,
Autoportret

În lucrarea *Atelierul de mimoze*, Pierre Bonnard a utilizat culoarea galben în amestecuri variate (galben-verde, galben-oranj, galben deschis). Atmosfera sugerată în tablou este de optimism, de comunicare, de veselie și stare de bine generală.

Nuanțele de verde și albastru dinamizează peisajul observat prin fereastră care invită la o plimbare în natură. Liniile verticale predominante, redată în griuri colorate deschise, accentuează atmosfera de căldură și lumină.

Pierre Bonnard, *Atelierul de mimoze*

1. Ce îți transmit culorile din pictura *Plimbare pe o stâncă la Pourville* realizată de Claude Monet?

2. Audiază următoarele piese muzicale: *Baladă pentru vioară și orchestră* de Ciprian Porumbescu, *Rapsodia română nr. 1* de George Enescu și *Valsul primăverii* de Frederic Chopin. Asociază piesele audiate cu picturile din Fig. 1, Fig. 2 și Fig. 3 de la pagina 38.

3. Alege culoarea preferată și transpune într-o pictură emoțiile pe care ți le transmise. Folosește tonuri și nuanțe ale culorii alese.

9. CONTRASTELE VALORICE ÎNTRE LUMINĂ ȘI UMBRĂ

În mediul înconjurător, se observă diferențe, ca: zi-noapte, iarnă-vară, greu-ușor, cald-rece, mult-puțin. Această deosebire între forme, mărimi, cantități și culori poartă numele de **contrast**.

Opoziția sau diferența dintre culori creează contrastele cromatice. Acestea au o importanță deosebită pentru pictură, fiind modalități prin care se poate crea o imagine grăitoare și expresivă. Pictorul Henri Matisse afirma următoarele: „Nu pictez lucrurile, ci diferențele dintre lucruri!”.

S-au stabilit șapte contraste: contrastul culorilor în sine, contrastul clarobscur (închis-deschis), contrastul cald-rece, contrastul culorilor complementare, contrastul simultan și succesiv, contrastul de calitate, contrastul de cantitate.

Contrastul valoric (închis-deschis) se produce între lumină și umbră, între zonele întunecate și luminoase. Este un contrast prezent în operele artiștilor din toate timpurile și poartă denumirea de contrast **clarobscur**.

Există două tipuri de contrast clarobscur:

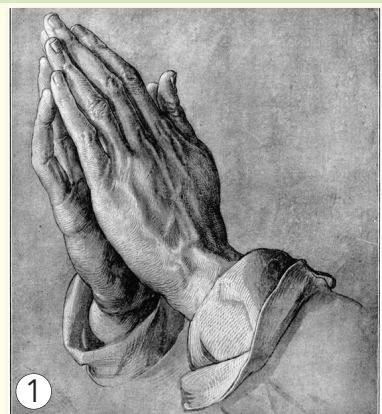
- **acromatic**, întâlnit în desen, gravură (Fig. 1) și **monocromatic**, creat între tonurile deschise și închise ale unei culori (Fig. 2);

- **policrom**, (între culori) se produce între tonurile închise și deschise ale culorilor folosite într-o lucrare (Fig. 3);

Prin intermediul contrastului clarobscur se pot obține efecte dramatice, de mister și de scenografie. În lucrările care folosesc acest contrast, bogăția cromatică este redusă, specificul lui fiind diferența dintre închis și deschis.

Jurnal de artist

Caută în albume de artă sau pe internet alte lucrări ale pictorilor prezentați în acest capitol și completează o filă de jurnal cu numele și operele lor. Vizitează muzee și galerii de artă virtuale, pentru a observa genuri ale picturii și sculpturii. Realizează un folder cu lucrările preferate.

Albrecht Dürer,
Măinile în rugăciune

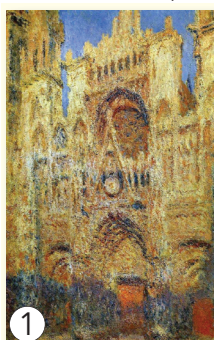
Juan Gris,
Sticle și cuflit

Michelangelo Merisi
da Caravaggio,
Chemarea Sfântului Matei

RECAPITULARE

1. Enumeră modalitățile de obținere a griurilor neutre.
2. Denumeste elementul de limbaj plastic predominant în fiecare tablou.

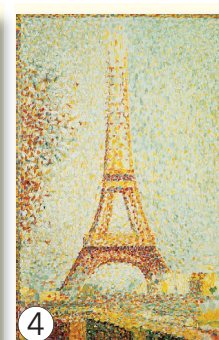
1 Claude Monet,
Catedrala din Rouen

2 Piet Mondrian,
Compoziția numărul 7

3 Pierre-Auguste Renoir,
Grădina din Montmartre

4 George Seurat,
Turnul Eiffel

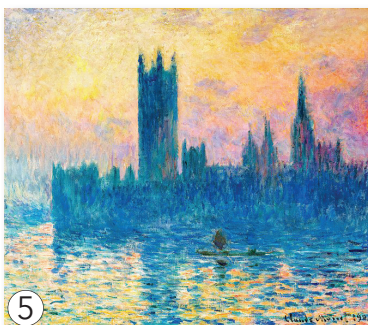
3. Alege termenii potriviți din paranteză și completează enunțurile, după model:

Cioplirea și modelajul sunt tehnici de lucru specifice sculpturii.

- a. ... este reprezentarea grafică a unui obiect.
- b. ... și ... sunt genuri ale sculpturii.
- c. Punctul, linia, forma, ... și valoarea se numesc ... de limbaj plastic.
- d. Prin amestecul unei culori primare cu o culoare binară vecină se obțin culorile...
(binare de gradul 2, desenul, elemente, culoarea, sculpturii, rond-bosse-ul, relieful)

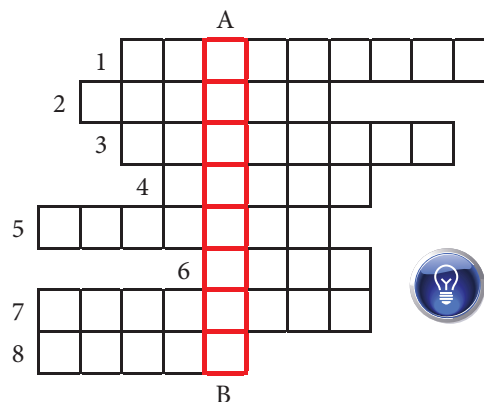
4. Observă tabloul *Camerele Parlamentului* al lui Claude Monet și spune cel puțin trei cuvinte care să exprime ce îți transmite acesta.

5

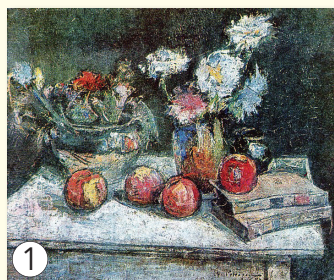
5. Completează aritmogriful și vei descoperi pe verticala A-B denumirea unui element de limbaj plastic.

1. Pete care se prezintă sub forma tușelor de culoare.
2. Se obțin prin amestecul dintre alb și negru.
3. Redă gradul de luminozitate și întunecime al unei culori sau al noncolorilor.
4. Definește aspectul exterior al lucrurilor, obiectelor, ființelor, fenomenelor.
5. Roșu, galben și albastru se numesc culori...
6. Verde este culoare ...
7. Culori obținute din minerale sau din substanțe chimice
8. Punctul aflat în mișcare.

EVALUARE

1. Notează litera **A** pentru enunțurile adevărate și litera **F** pentru enunțurile false.
  - a. Itten a demonstrat teoria constructivă despre culoare.
  - b. Cea mai caldă culoare este galben.
  - c. Cea mai rece culoare este albastru.
  - d. În funcție de materialele utilizate, amestecurile cromatice pot fi spontane și elaborate.
  - e. Prin amestecarea treptată a unei culori cu alb sau cu negru, se obțin tonuri.
  - f. Roșu și albastru sunt culori complementare.
2. Alege varianta corectă de răspuns, după model:
  - Verde este culoare:
    - a. rece
    - b. caldă
    - c. primară
  - Alb și negru se numesc:
    - a. nonculori
    - b. culori
    - c. griuri
  - Culorile binare de gradul 1 sunt:
    - a. oranj, verde, albastru
    - b. verde, oranj, violet
    - c. oranj, violet, indigo
  - Roșu, oranj și galben sunt culori:
    - a. primare
    - b. reci
    - c. calde
  - Prin amestecul dintre alb și negru, se obțin:
    - a. griuri
    - b. nuanțe
    - c. tonuri
3. Scrie denumirea culorilor primare care se amestecă în cantități egale, pentru a obține culorile binare de gradul 1, enumerate mai jos:
  - a. oranj
  - b. verde
  - c. violet
4. Realizează corespondența între tablou și genul de pictură corespunzător.

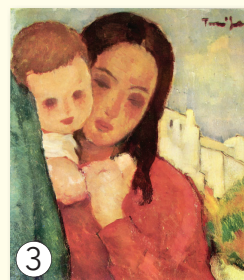
1
Gheorghe Petrașcu, *Natură moartă cu mere, flori și cărți*

portret

2
Nicolae Grigorescu, *Luminis*

natură statică

3
Nicolae Tonitza, *Mama și copilul*

peisaj

compoziție

5. Realizează o lucrare în care să utilizezi elementele de limbaj plastic învățate. Alege o temă care prezintă interes pentru tine. În realizarea lucrării, vei avea în vedere respectarea următoarelor cerințe:

- a. cel puțin patru elemente de limbaj plastic
- b. o pereche de culori complementare
- c. nuanțe și griuri colorate

Interevaluare

• Analizează lucrarea unui coleg și spune-i ce îți place cel mai mult. Ce ar fi putut realiza mai bine? Cere-i acestuia părerea despre lucrarea realizată de tine.

Autoevaluare

Verifică singur modul în care ți-ai îndeplinit sarcinile.

Barem de notare

1. 0,25 p x 6 = 1,5 p
2. 0,25 p x 4 = 1 p
3. 0,5 p x 3 = 1,5 p
4. 0,5 p x 3 = 1,5 p
5. a. 0,5 p x 4 = 2 p
- b. 0,5 p x 1 = 0,5 p
- c. 0,5 p x 2 = 1 p

Oficiu 1 p

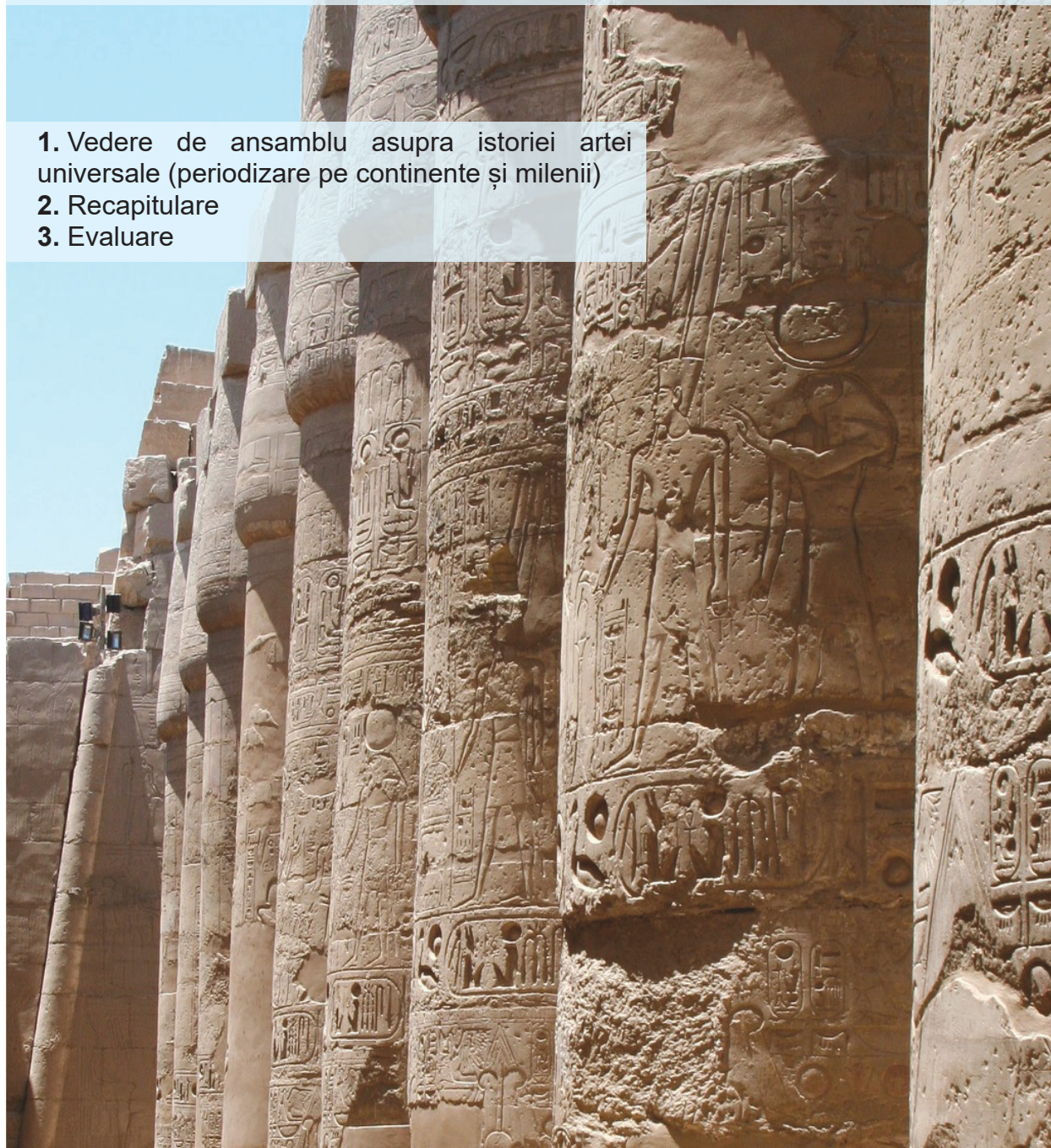
Total - 10 puncte

II. NOȚIUNI DE CULTURĂ ARTISTICĂ

Artă nu este ceea ce vezi, ci ceea ce îți faci pe alții să vadă.

Edgar Degas

1. Vedere de ansamblu asupra istoriei artei universale (periodizare pe continente și milenii)
2. Recapitulare
3. Evaluare

Amintește-ți! În această unitate de învățare, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 5.

1. VEDERE DE ANSAMBLU ASUPRA ISTORIEI ARTEI UNIVERSALE (PERIODIZARE PE CONTINENTE ȘI MILENII)

PREISTORIA (1.000.000 – 3.000 î.Hr.)

Primele manifestări artistice ale umanității datează din perioada preistorică (primitivă) și au fost descoperite în Europa, Australia, Africa. Epoca preistorică se împarte în două mari perioade:

Epoca paleolitică sau **epoca pietrei vechi** (1.000.000-10.000/8.000 î.Hr.), când oamenii trăiau din vânat și cules. Din această perioadă, datează cele mai vechi lucrări de pictură și gravură realizate pe pereții peșterilor (în scop decorativ sau ritualic). Desenele reprezentau animale, semne abstracte și siluete umane. Tot atunci au fost realizate și primele obiecte portabile din pământ, ceramică și piatră (statuete și vase).

1 Picturi Wandjina, Australia

2 Pictură rupestră din Africa

Epoca neolitică sau **epoca pietrei noi** (10.000 î.Hr.-3.000 î.Hr.), când oamenii se organizau în ginți și triburi, îndeletnicindu-se cu agricultura și creșterea animalelor. Au apărut primele forme de locuit (colibe, bordeie și locuințe lacustre). Artă are scop funcțional, fiind prezentă sub formă de ornamente pe vase, unelte, arme.

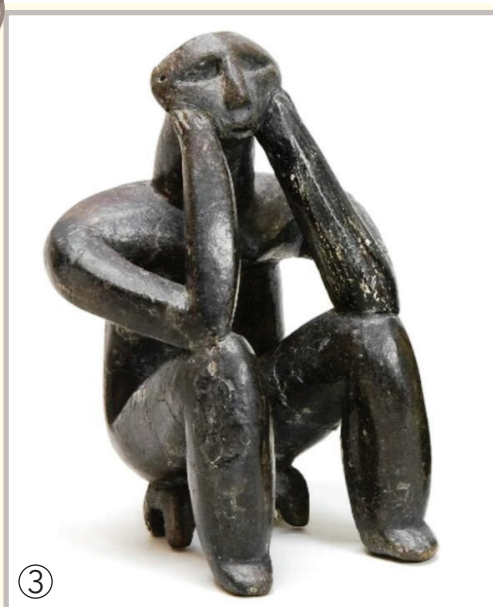
?

Știi că...

Pe teritoriul României au fost descoperite obiecte din lut neolitice (mileniul IV-II î. Hr.) aparținând culturii Hamangia, cea mai veche cultură neolitică din Dobrogea (Fig.3).

Dictionar

Wandjina: ființe ancestrale, spiritele norilor, care stăpâneau vremea.

3 Gânditorul de la Hamangia

ANTICHITATEA (Circa 3000 î.Hr. – 476 d.Hr.)

Epoca bronzului (cca 2500 î.Hr. - 800 î.Hr.) care urmează epocii neolitice, constituie un salt major în istoria umanității, datorită folosirii bronzului și a fierului, a inventării roții olarului și a dezvoltării orașelor.

Arta Egiptului Antic s-a dezvoltat în strânsă legătură cu evoluția statului, din mileniul al IV-lea î.Hr. până în 525 î.Hr., când Egiptul a fost cucerit de perși. Arhitectura era strâns legată de religie, de cultul morților și de construcția orașelor. Datorită credinței egiptenilor că trupul nu trebuie să putrezească, fiindcă sufletul se va reîntoarce, mormintele acestora erau foarte trainice.

Piramidele și hipogeele (morminte săpate în stâncă) sunt cele două categorii de monumente funerare. Cele mai cunoscute piramide sunt cele de lângă Gizeh, construite sub domniile faraonilor Keops, Kefren și Mykerinos. Statuile împodobeau fațadele templelor și diferite încăperi, fiind realizate din piatră dură. Sfinxul, cea mai cunoscută statuie, este o stâncă sculptată care reprezintă un animal himeric. Picturile au colorit viu, iar figurile sunt redată din profil, cu ochiul văzut din față, iar umerii, văzuți frontal. Egiptenii au pus bazele decorării interioarelor și au creat arta portretului.

1 Marele Sfinx de la Giza (Gizeh)

2 Tutankhamon și Osiris - pictură murală

Arta Orientului apropiat Antic, (3400 î.Hr. - 465 î.Hr.) a fost dezvoltată în Mesopotamia (Irakul de astăzi).

Locuitorii acestei civilizații au inventat roata, vehiculele, orașele, scrierea, matematica, astronomia, medicina etc.

În pictura murală se utilizau tente plate, predominând albastrul, roșul și negrul, iar temele religioase erau tratate în culori vii și linii viguroase.

Cea mai durabilă ramură artistică în această perioadă a fost sculptura (mai ales în piatră), iar temele abordate erau vânătoarea, ceremoniile religioase și creaturile mitice.

3 Leu înaripat cu cap de taur, sculptură babiloniană

Arta Chinei Antice se poate urmări pe parcursul mai multor secole, din mileniul al III-lea î.Hr. până în secolul al III-lea d.Hr. Cea mai reprezentativă perioadă este cea a dinastiei Han (secolul al III-lea î.Hr. – secolul al III-lea d.Hr.). Pe lângă Marele Zid Chinezesc (construit în secolul al V-lea î.Hr.), cele mai reprezentative forme de arhitectură sunt mormintele împăraților. Aici s-au găsit figurine, vase și alte obiecte. Datorită complexității plastice, arta chineză antică va constitui o bogată sursă de inspirație pentru alte țări ale Orientului, ca Japonia, Coreea, Indochina etc.

①

Vas de bronz,
Dinastia Zhou de Vest

Arta Indiei Antice nu este atât de veche ca manifestările artistice chineze. Astfel, între secolul al III-lea î.Hr. și secolul al IV-lea d.Hr. este cuprinsă epoca înfloritoare a artei antice indiene. Cele mai cunoscute monumente arhitecturale sunt stupa (un complex de construcții cu caracter funerar) și templele (hipogee din lemn și din piatră). În sculptura indiană, bogată în basorelief, un loc central îl ocupă reprezentarea lui Buddha.

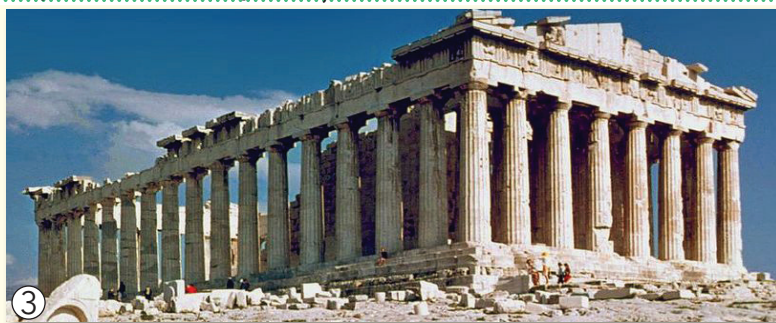

②

Buddha

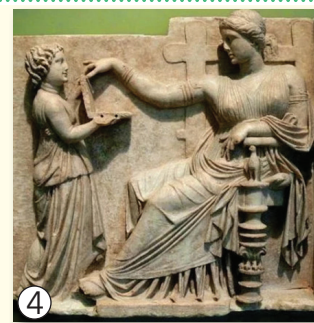

Arta în Grecia Antică (secolele al XII-lea – secolul I î.Hr.) a avut la bază creațiile artistice ale popoarelor din vechime pe care grecii le-au perfecționat, ajungând la opere originale în care predomină măsura și echilibrul. Arta Greciei Antice cunoaște apogeul în secolul al V-lea î.Hr. Templele, cele mai frumoase construcții din Grecia Antică, se găsesc pe colina sacră din Atena (acropolă). Sculpturile în basorelief și ronde-bosse împodobesc templele și monumentele.

③

Parthenonul din Atena

④

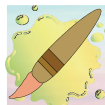
Basorelief din Grecia Antică

Arta Romei Antice (secolele al III-lea î.Hr. – al III-lea d.Hr.) s-a dezvoltat la început în Roma, apoi a pătruns în toată Italia și în provinciile romane. Romanii au construit amfiteatre, arcuri de triumf, temple și basilici, împodobite cu sculpturi și picturi. Colosseumul (amfiteatru) și Columna lui Traian sunt două construcții reprezentative ale artei romane.

⑤

Colosseum

Vizitează un muzeu virtual despre arta Egiptului Antic și desenează elemente decorative observate pe pereții interiori ai piramidelor.

EVUL MEDIU (476 – 1453 d.Hr.)

În Evul Mediu european, datorită împărțirii Imperiului Roman în Imperiul Roman de Răsărit (Bizantin) și Imperiul Roman de Apus, arta se prezintă în mai multe stiluri.

Arta bizantină (sec. al V-lea – al XIV-lea) are caracter religios și se răspândește în țările aflate sub influența Imperiului Bizantin (Bulgaria, România, Serbia, Rusia). Arhitectura în stil Bizantin este caracterizată de biserici și palate spațioase. Cel mai cunoscut edificiu în stil bizantin este biserica Sfânta Sofia din Constantinopol (în prezent, Istanbul).

1
*Biserica Sfânta Sofia din Istanbul
(Biserica Înțelepciunii Divine)*

După căderea Imperiului Roman, în 476 d.Hr., se dezvoltă prima perioadă de reînnoire a artelor în occident, cunoscută ca **Renașterea Carolingiană** (sec. al VIII-lea – al IX-lea), contemporană cu arta bizantină.

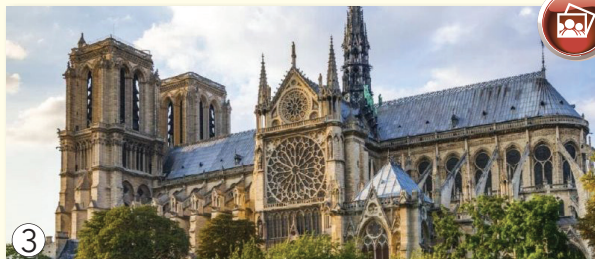
În **Imperiul Roman de Apus** s-au succedat stilurile romanic și gotic.

Stilul romanic, primul stil internațional (secolele al X-lea – al XII-lea), este marcat de realizările arhitecturale. S-au construit castele cu ziduri înalte de apărare, mănăstiri cu ziduri groase și ferestre înguste, în scopul apărării de invaziile barbarilor.

2
Abația Maria Laach, Germania

Stilul gotic (secolul al XII-lea – al XV-lea) apare în Franța și se răspândește în restul Europei. Monumentul arhitectural caracteristic stilului gotic este catedrala construită în centrul orașului, care evidențiază bogăția acestuia prin mărime și frumusețe.

3
Notre-Dame, Paris

În Evul Mediu, **arta arabă** s-a dezvoltat din secolul al VII-lea d.Hr. până în 1517, cu perioada de înflorire între secolele al VII-lea – al XII-lea. Manifestările acestei arte au cuprins popoarele arabe, popoare din Orientul Apropiat și din Africa de Nord (Tunisia, Maroc, Algeria). În arta arabă sunt influențe ale artei egiptene, siriene, persane, bizantine și indiene. Elementul central al acestei arte este credința islamică, toate manifestările fiind subordonate religiei.

4
Cupola Stâncii, Israel

Arta pe continentul America

Înainte ca europenii să ajungă în America, locuitorii ei au creat o formă de artă originală (de exemplu: cultura **aztecă**). Așadar, urme ale artei precolumbiene (înainte de Columb) s-au găsit în America de Nord, Centrală, Mexic, Peru și Chile. Arta **maya**, apărută în Sudul Mexicului începând cu secolul al IV-lea d.Hr., ocupă un loc important în istoria artelor. Pictura mexicană în care erau redată scene de luptă era foarte asemănătoare cu pictura egipteană.

1 Itzamna, pictură mayașă

Arta pe continentul Africa

În arta africană s-au combinat elemente din arhitectura egipteană, asiriană și chineză cu tradiția locală. În Africa Medievală, construcțiile erau realizate fără mortar (element de legătură între materiale de construcție solide). În sculptură sunt reprezentați regi, vânători și șefi militari într-o formă mai abstractă, datorită faptului că arta se afla într-o strânsă legătură cu religia.

2

Yoruba, bronz
sculptură africană

Arta pe continentul Asia (India, China, Japonia)

În țările din Asia, arta a evoluat urmând tradiția proprie, cu mici influențe împrumutate de la popoarele vecine.

În arhitectura indiană și-au pus amprenta influențele din arta musulmană și din Renașterea Europeană. Taj Mahal (templul din marmură albă) și templele etajate din cărămidă sau din piatră sunt reprezentative pentru arhitectura medievală indiană. În China, tipul de construcție care s-a generalizat este pagoda. Sculptura asiatică este caracterizată de basorelieful care decorează templele. Arborele sfânt și elefantul (simbol al înțelepciunii) ocupă un loc important în aceste decorațiuni care reprezintă, de obicei, viața zeilor. Sculptura japoneză surprinde prin realism și simplitate. Pictura asiatică a avut un rol deosebit în decorarea pereților templelor cu scene de vânătoare, dansuri rituale etc.

Pictura japoneză a excelat în realizarea gravurilor, care au constituit o sursă de inspirație pentru pictorii impresionisti. Pictura și gravura japoneză sunt marcate de geniul lui *Hokusai*.

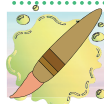
3

Taj Mahal, Agra, India.

4

Katsushika Hokusai,
Marele Val de lângă Kanagawa

Realizează un un tur virtual prin Egipt și America de Sud, printre piramide și temple mayașe. Identifică diferențele dintre artele precolumbiană și egipteană.

ARTA EUROPEANĂ DIN SEC. AL XIV-LEA ȘI PÂNĂ ÎN PREZENT

• Renașterea (sec. al XIV-lea – al XVI-lea)

Această mișcare artistică a apărut în urma schimbărilor politice, economice și sociale în Italia, apoi s-a răspândit în restul Europei. Renașterea pune omul în centrul preocupărilor, prin accentuarea frumuseții și armoniei corpului uman. Florența și Veneția sunt orașele care au constituit centrele culturii și artei Renașterii. *Leonardo da Vinci*, *Michelangelo Buonarroti*, *Tiziano Vecellio* și *Rafael Sanzio* sunt reprezentanții de seamă ai Renașterii italiene.

În arta din nordul și vestul Europei, se observă influența reliefului și a climei, personajele fiind reprezentate în interior, într-o cromatică specifică. Centrele Renașterii nordice s-au regăsit în Flandra (vechi teritorii din Franța și Belgia) și în Germania. Cei mai influenți artiști au fost: *Jan van Eyck*, *Albrecht Dürer*, *Hans Holbein* și *Pieter Bruegel cel Bătrân*.

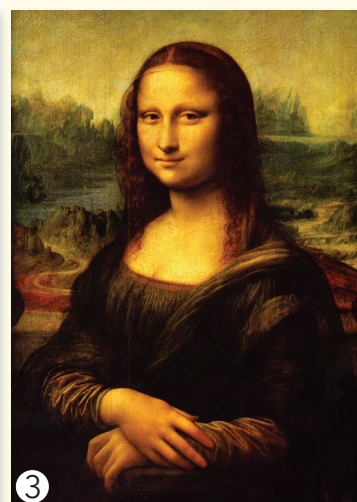
①

Michelangelo Buonarroti,
David (detaliu)

②

Rafael, *Portretul lui
Baldassare Castiglione*

③

Leonardo Da Vinci,
Mona Lisa (Gioconda)

• Barocul (sec. al XVII-lea – al XVIII-lea)

Apare în Italia la sfârșitul secolului al XVI-lea, iar în secolul al XVII-lea atinge apogeul, răspândindu-se în toată Europa. Artă a avut rolul de a recâștiga încrederea oamenilor în biserică. Subiectele abordate au caracter religios, biblic și accentuează sentimentele de spaimă, suferință și neliniște. În Italia, realismul și dramatismul barocului pot fi observate în pictura lui *Michelangelo Merisi da Caravaggio*, iar în pictura olandeză *Rembrandt van Rijn* și *Jan Vermeer* au creat o atmosferă aparte cu ajutorul culorii și al luminii.

④

Michelangelo Merisi da
Caravaggio, *Cina din Emmaus*

• Clasicismul (sec. al XVII-lea)

Clasicismul apare în Franța, are ca model arta Antichității și abordează teme istorice (Fig.2). Se folosește un echilibru între horizontale și verticale, diferit de curbele dinamice ale Barocului.

Nicolas Poussin și *Georges de La Tour* surprind în lucrările lor simplitatea, acuratețea și rigoarea clasicismului.

1

Nicolas Poussin, *Peisaj*

2

Castelul Versailles, Franța

Între secolele al XVIII-lea – al XIX-lea, arta europeană este marcată de existența mai multor curente artistice.

Rococo, stilul care apare în Franța în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, este caracterizat de prezența elementelor decorative inspirate din formele naturale. În pictură este redată viața aristocratică, prin culori vii și personaje pline de veselie (Fig.3).

Sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea sunt marcate, în Franța, de existența **Neoclasicismului**, apărut ca reacție împotriva bogăției ornamentale a Rococoului. Caracteristicile marcate de echilibru, ordine și sobrietate sunt evidente în lucrările pictorilor *Jaques-Louis David* și *Jean Auguste Dominique Ingres*.

Romantismul (sec. al XVIII-lea – al XIX-lea) promovează abordarea în artă a lirismului și fanteziei, cu ajutorul culorilor, al formelor și al liniilor dinamice (Fig.5).

3

Jean Honoré Fragonard,
Leagănul

4

Dominique Ingres,
Madame Moitessier

5

John Constable,
Ferma din Vale

1 Gustave Courbet, *Bună ziua, domnule Courbet*

2 Paul Gauguin, *Viziune după predică*

3 Henri de Toulouse-Lautrec, *Autoportret în mulțime*

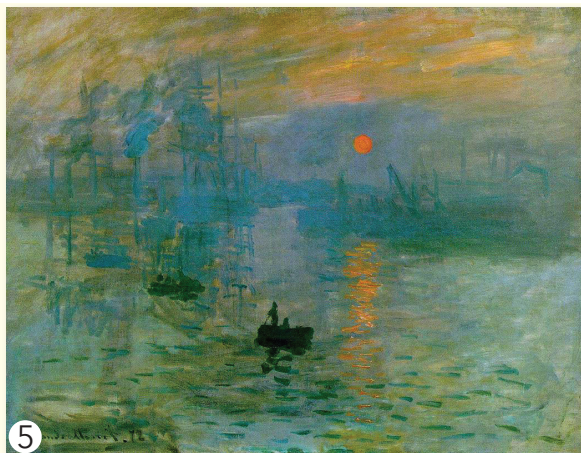

4 Juan Gris, *Natura moartă cu o chitară*

Realismul a apărut la jumătatea secolului al XIX-lea, ca o reacție împotriva fanteziei romantismului. Pictura devine astfel o modalitate de a surprinde realitatea vieții cotidiene. *Gustave Courbet* redă în picturile sale scene realiste din viața oamenilor obișnuiți.

Dacă Italia a fost centrul cultural al Renașterii și Barocului, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Franța va ocupa acest statut.

Impresionismul, apărut în Franța în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, marchează începutul artei moderne, prin renunțarea la detalii, folosirea tușelor picturale și a petelor colorate. Sunt preferate peisajele, compozițiile cu personaje și portretele oamenilor obișnuiți. Lucrarea manifest pentru acest curent artistic este *Impresie, răsărit de soare* al lui *Claude Monet*.

5 Claude Monet, *Impresie, răsărit de soare*

Postimpresionismul este curentul artistic în care artiștii preiau teoria despre culoare a impresionistilor, dar încearcă noi modalități de redare a formelor și spațiului. Reprezentanții acestei perioade sunt: *Vincent van Gogh*, *Paul Gauguin*, *Henri de Toulouse-Lautrec* (Fig.3) și *Paul Cézanne*.

În secolul al XX-lea, curentele artistice se dezvoltă unele din altele, cu caracteristici comune sau diferite, se suprapun și se ramifică. Se creează noi concepte pentru redarea timpului, a spațiului și a formelor în artă. Fovismul (1905-1910), cubismul (1907-1914) (Fig.4), arta abstractă, expresionismul, dadaismul, suprarealismul și art nouveau sunt curentele artistice care au marcat arta din secolul al XX-lea.

Fovismul provine din francezul *fauves*, care înseamnă sălbatic, animale sălbatice. Peisajul și portretul sunt genurile preferate de artiști, caracterizate prin prospețime și vitalitate cromatică. Reprezentanți: *Henri Matisse, André Derain, Henri Charles Manguin*

Cubismul realizează o recompunere a realității, o realitate văzută și gândită de ei, transpusă în naturi statice, portrete, compoziție cu personaje și peisaje. Reprezentanți: *Georges Braque, Pablo Picasso, Juan Gris*

Arta abstractă îndepărtează arta figurativă și așază în loc un sistem de pete și linii care să exprime gândurile, sentimentele, încărcătura emoțională și senzitivă a artistului. Reprezentanți: *Vasili Kandinsky și Piet Mondrian*

Expresionismul reprezintă o reacție împotriva realismului și a impresionismului. Apare pentru prima dată în Germania. Pictorii expresioniști *Edvard Munch, Franz Marc* și alții au în comun gustul pentru culorile contrastante, pentru stilizarea portretelor, pentru atmosfera sumbră și tenebroasă.

Dadaismul pare mai mult un experiment decât o mișcare artistică, în care totul este ilogic, bazat pe hazard. Din dadaism a evoluat suprarealismul. Reprezentanți: *Sophie Taeuber-Arp, Tristan Tzara*

Suprerealismul denumește curentul artistic caracterizat printr-o libertate totală de expresie. Dintre cei mai importanți pictori suprarealiști, fac parte: *Salvador Dali, Giorgio de Chirico, Joan Miró, James Ensor etc.*

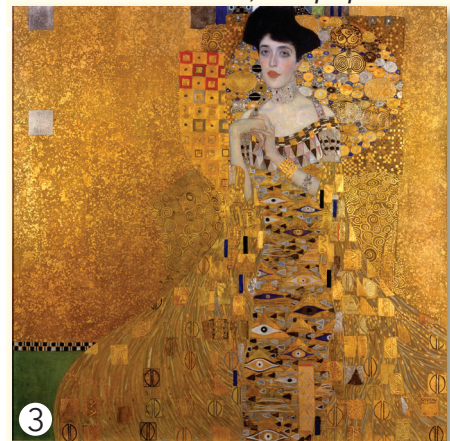
Art nouveau evoluează la începutul secolului al XX-lea (la belle époque), în special în artele decorative, în design și arhitectură. Este specifică linia asimetrică și ondulatorie care se termină printr-o curbare bruscă, dând senzația de energie (Fig.3).

1
Henri Charles Manguin,
Pădurea din Cavaliere

2
Edvard Munch, *Fete pe pod*

3
Gustav Klimt, *Primul Portret al Adelei Bloch Bauer*

După 1945, în Europa postbelică se observă existența mai multor tendințe și stiluri în artele plastice: **abstracționismul, arta minimalistă, pop art, op art, cinetismul, asamblajul, land art, junk art, arta conceptuală, hiperrealismul, arta graffiti, neoexpresionismul, new media.**

ARTA CONTEMPORANĂ

În Europa artistică contemporană, artiștii sunt foarte diferiți ca stil și tehnică, însă abordează teme asemănătoare. În Africa, temele artistice sunt legate de viața de zi cu zi și de întoarcerea la unele meșteșuguri africane. În Asia, arta chineză a integrat tehnici ca arta video, iar în Japonia, arta pune accent pe culturalizare. Artiștii americani tratează în lucrările lor aspecte ale lumii contemporane, ca: identitatea rasială, consumerismul, efectele atentatelor și ale războaielor.

RECAPITULARE

1. Selectează varianta corectă de răspuns.

• Renașterea a apărut în:

- a. Franța
- b. Italia
- c. Bulgaria

• Artă maya a apărut în:

- a. Mexic
- b. Peru
- c. Chile

• Pagoda este tipul de construcție specific în:

- a. India
- b. Africa
- c. China

• Rococo a apărut în secolul:

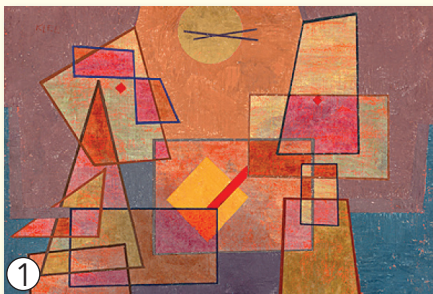
- a. al XVII-lea
- b. al XVIII-lea
- c. al XIX-lea

2. Răspunde cu **A** (adevărat) și **F** (fals).

- a. Picturile rupestre au fost realizate pe zidurile clădirilor.
- b. Piramidele sunt monumente funerare.
- c. Stilul romanic a apărut în Egipt.
- d. Cultura maya a apărut pe continentul american.

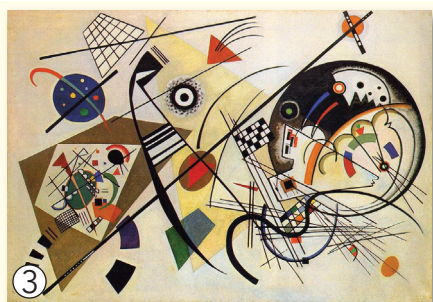
3. Realizează schițe după imaginile de mai jos, folosind un program electronic pentru desen/aplicație electronică. Salvează imaginile într-un folder.

Paul Klee,
Disputa

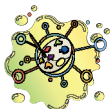
Piet Mondrian,
Copacul roșu

Vasili Kandinsky,
Linii transversale

Juan Gris,
Chitara și partitura

Eseu de 5 minute

Redactează un eseu de 5 minute despre un curent artistic studiat. Prezintă timpul și spațiul fizic în care s-a manifestat, caracteristicile și reprezentanții de seamă, folosind o sursă de documentare. În final, prezintă ce te-a atras la curentul artistic respectiv.

EVALUARE

1. Realizează corespondența între fiecare monument și locul unde se află:

1

2

3

Grecia

Roma

Giza (Gizeh)

Florența

2. Denumește stilul arhitectural corespunzător fiecărui monument, după model:

4

Cupola Stâncii

↓
arab

5

Sfânta Sofia

6

Abația Maria Laach

7

Notre-Dame

3. Completează spațiile libere cu termenii potriviți din paranteză:

În Africa Medievală, construcțiile erau realizate fără ... .

Taj-Mahal este reprezentativ pentru arhitectura medievală ... .

Pictura și gravura ... sunt marcate de geniul lui Hokusai.

(indiană, mortar, japoneze)

4. Completează jurnalul dublu, după model:

Curent artistic	Pictor
Postimpresionism	Vincent van Gogh

Cubism

Realism

Baroc

Impresionism

Expresionism

Renaștere

Edvard Munch

Claude Monet

Caravaggio

Georges Braque

Leonardo da Vinci

Gustave Courbet

Autoevaluare

- Verifică singur modul în care ți-ai îndeplinit sarcinile.

Barem de notare

1. 0,5 p x 3 = 1,5 p

2. 1 p x 3 = 3 p

3. 0,5 p x 3 = 1,5 p

4. 0,5 p x 6 = 3 p

Oficiu 1 p

Total - 10 puncte

III. TEHNICI SPECIFICE ARTELOR PLASTICE

Arta este gândirea umană care sfărâmă orice lanț.

Victor Hugo

1. Materiale și tehnici de lucru (în prezent și de-a lungul timpului)
2. Desenul în creion, cărbune
3. Pictura în culori de apă. Tratarea picturală
4. Modelajul în lut
5. Activarea simțurilor prin materialele din care sunt făcute obiectele de artă asupra privitorului. Experiențe cu diferite materiale și tehnici
6. Recapitulare
7. Evaluare

Amintește-ți! În această unitate de învățare, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 5.

1. MATERIALE ȘI TEHNICI DE LUCRU ÎN PREZENT ȘI DE-A LUNGUL TIMPULUI

Materialele și tehnicile de lucru au apărut și s-au dezvoltat în timp, în strânsă legătură cu evoluția socială și cu descoperirile științifice. Acestea diferă în funcție de ramurile artelor plastice.

• Grafica

• **În grafică**, suportul principal este hârtia de diferite grosimi și texturi. Materialele și tehnicile de lucru sunt diverse, cu expresivități diferite.

• **Creioanele** sunt folosite pentru a desena linii și forme, dar și pentru a crea diferite tonalități. Mina de grafit a fost inventată de Nicolas-Jacques Conté în secolul al XVIII-lea. În prezent, se utilizează creioane de diferite grosimi și intensități: creionul HB este de intensitate medie, creioanele H1, H2, H3 au o duritate mai ridicată și creioanele B1, B2...B10 au mină mai moale.

• **Cărbunele**, folosit în Roma Antică, se aplică ușor și se șterge cu o gumă moale ori cu miez de pâine. Cărbunele pentru desen se folosește sub forma unor bețe mici din lemn (tei sau salcie) carbonizate. Pentru a rezista în timp este necesară aplicarea unui fixativ la finalizarea lucrării.

• **Tușul** este folosit din Antichitate în China și Egipt. Se găsește sub forma unor cerneluri colorate și se aplică pe suport cu penița sau cu pensula.

• **Pastelul** este o tehnică folosită cu cel puțin 200 de ani în urmă. Se prezintă sub forma unor creioane sau batoane de culoare încheșată (pigmenți amestecați cu uleiuri sau rășini).

• **Gravura** este o tehnică de lucru care constă în incizarea unui desen într-un material mai dur. Desenul rezultat va fi imprimat pe hârtie și multiplicat. În funcție de materialul în care se realizează desenul, gravura poartă mai multe denumiri:

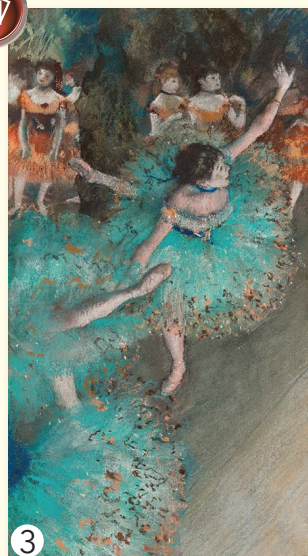
- Acvaforte - gravura în metal;
- Litografia - gravura în piatră;
- Xilogravura - gravura în lemn.

1
Rembrandt van Rijn
Tânăra cu beretă de
catifea Ferdinand Bol

2
Nicolae Grigorescu,
Studiu pentru La izvor

3
Edgar Degas, Balerina în verde

• Pictura

Până în secolul al XIX-lea s-au folosit pigmenții naturali, de origine vegetală și animală. Culoarea, ca material pentru pictură, este un pigment, un praf, care, amestecat cu anumite substanțe (lianți), formează o pastă.

În pictura în culori de apă sunt utilizate următoarele tehnici:

- **Tehnica acuarelei** (Fig. 1) a fost folosită din timpuri străvechi de către egipteni și romani. Acuarelele se aștern pe hârtie (groasă și cu textură poroasă), diluate în mai multe straturi transparente, iar albul hârtiei ține loc de pigment. Se lucrează pe suport umed și pe suport uscat.

- **Tempera**, în Evul Mediu și în Renaștere, se folosea cu emulsie de ou pe suport de lemn. Culoarea se amesteca cu emulsie (gălbenuș de ou cu apă, o parte gălbenuș, 3 părți apă), pentru a căpăta strălucire și rezistență în timp. Această tehnică este folosită și astăzi de către pictorii iconari.

- **Guașa** este o vopsea preparată din gumă arabică, amestecată cu pigmenți minerali și cu apă, care permite aplicarea de culori deschise peste tente închise.

- **Culorile acrilice** (Fig. 2) sunt rășini sintetice cu foarte multe calități, comparativ cu celelalte tehnici: nu crapă, nu se înnegresc, nu se deschid în timp și se usucă foarte repede. Se pot aplica pe toate suprafețele, de la zid, lemn și până la metal, carton sau sticlă.

①

Pictură în acuarele

②

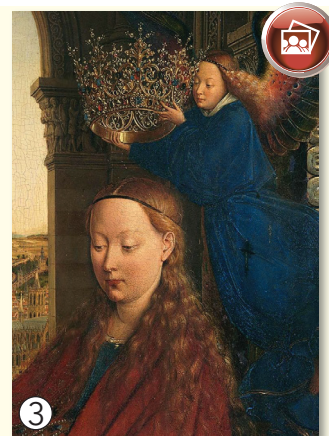
Pictură în culori acrilice

- **Pictura în ulei** era cunoscută din Antichitate, fiind perfecționată de către pictorul flamand Jan van Eyck, la începutul secolului al XV-lea. (Fig. 3) Se pictează pe pânză, lemn și carton, acoperite cu grund, cu pensule mai rigide și cuțit de paletă. Diluarea culorilor se face cu diferiți solvenți sau cu alte uleiuri.

1. Realizează o pictură în tehnica acuarelei și pune în evidență transparența culorilor.

2. Pictează un *peisaj de primăvară*, folosind culori tempera sau guașe. Compară această lucrare cu pictura de la exercițiul 1.

③

Jan van Eyck, *Madona Cancelarului Rolin*-detaliu

• Sculptura

Sculptura, *arta mâinilor și a imaginației*, a fost abordată cu succes din Antichitate. Artiștii au conștientizat, încă de atunci, existența a două tipuri de materiale cu care se poate lucra:

- **Materiale tari** (piatră, marmură, lemn), prelucrate prin cioplire;
- **Materiale moi** (lutul), care necesită modelarea.

Lemnul, un material la îndemâna artiștilor, a fost folosit în toate timpurile, atât în arta cultă cât și în cea populară.

Piatra (Fig.1), un alt material solid, conferă lucrărilor redarea cât mai fidelă a detaliilor unui personaj (mai ales marmura).

Alături de **lut**, în trecut au fost folosite materiale variate: **porțelanul** (în China), **pasta de hârtie** amestecată cu clei în țările asiatice și **metalul turnat** (folosit mai aproape de epoca noastră). Fiecare material de lucru conferă obiectului sculptat o expresivitate aparte.

Sculptură în piatră

• Colajul

Colajul, procedeu specific artelor vizuale, constă în îmbinarea unor materiale diferite (prin lipire pe suportul de lucru), care compun o imagine artistică. Tehnica colajului a apărut în China antică după inventarea hârtiei, dar s-a dezvoltat în jurul secolului al XIII-lea în Europa. În această perioadă, în pictura religioasă erau folosite ca materiale de lucru foaia de aur, metalele și pietrele prețioase.

Colajul a devenit mijloc de exprimare în artă la începutul secolului al XX-lea. Pablo Picasso și Georges Braque au introdus colajul în lucrările lor, devenind o tehnică de lucru importantă a artei moderne. Mai târziu, numeroși artiști au folosit fotografii, articole din ziare, pânză și elemente din lemn, ca materiale pentru colaj.

Colajul, modalitate de exprimare a mesajului și emoțiilor în artă, pune la încercare creativitatea și imaginația artistică a autorilor (Fig. 2, Fig.3, Fig. 4).

Juan Gris, *Micul dejun*

Lucrare realizată de elev

Kurt Schwitters, *Colaj*

Realizează un colaj în care să redai *Orașul viitorului*, folosind materiale la alegere. Atașează colajul la portofoliul tău.

2. DESENUL ÎN CREION, CĂRBUNE

• Desenul în creion

Desenul este o formă de artă spontană, rapidă sau elaborată, care îl ajută pe autor să povestească primele idei legate de o temă sau impresia pe care o oferă natura. După descoperirea grafitului, creionul a devenit cel mai folosit instrument în desen. Creioanele au diferite durități, lăsând o diversitate de urme pe suprafața de lucru.

Creioanele H (hard = tare) lasă linii subțiri și gri, iar creioanele B (black = negru) creează linii groase și negre. Creionul cu duritate medie (HB) este folosit în toate activitățile (scris, desen etc.).

Cu ajutorul creioanelor, se redau în desen efectele de volum, de umbră și de lumină. Procedul se numește **valoratie** și se realizează prin hașură (Fig. 1).

Hașurarea constă în trasarea de linii, grupuri de linii egale ca grosime, paralele sau încrucișate, mai intense sau mai fine cu care se sugerează umbra și lumina. Dacă liniile din hașură sunt egale și de aceeași intensitate, se obține efectul de pată acromatică.

Tipuri de hașură

Jurnal de artist

Identifică flori și copaci din jurul tău (din curte, din grădină sau în drumul spre școală). Vei observa că frunzele, comune tuturor plantelor, sunt diferite ca formă, culoare și structură. Desenează în jurnalul tău cel puțin cinci frunze diferite.

Fotografiază-le și realizează un colaj foto cu acestea în diferite anotimpuri.

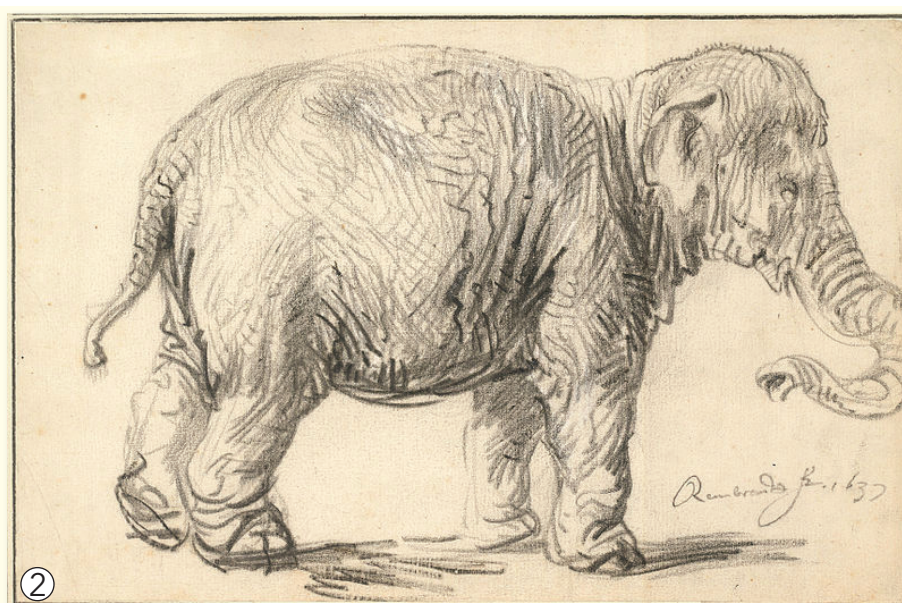
Alege două forme geometrice de diferite mărimi și așază-le în poziții alăturate și suprapuse. Hașurează fiecare formă cu diferite tipuri de hașură, folosind creioane.

• Desenul în cărbune

Cărbunele pentru desen obținut prin carbonizarea bețelor din lemn oferă desenului un contrast mai puternic. Hașura obținută prin cărbune nu are aceleași treceri fine, rafinate, ca în cazul celei obținute prin folosirea creionului, ci este mată. Prin întinderea ușoară cu degetul, hașura în cărbune capătă aspect de pată, conferind desenului expresivități variate.

Fiind mai moale decât creionul, cărbunele este un material mai greu de utilizat.

Rembrandt van Rijn, *Elefant*

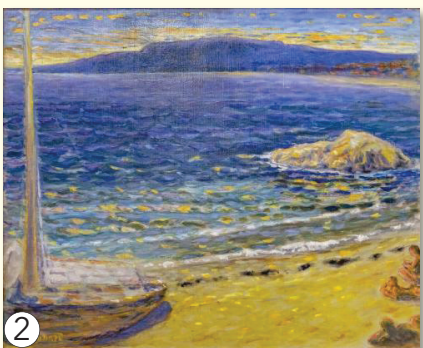
Gândește-te la forme cu aspect mat, pufos care pot fi redade prin desenul în cărbune: *nori, păpădii, pietre etc.* Realizează un desen în care să redai o formă cu ajutorul valorății. La final, aplică un strat de fixativ peste desen, pentru a rezista în timp.

3. PICTURA ÎN CULORI DE APĂ. TRATAREA PICTURALĂ

1 Johannes Vermeer,
Fată la pian

2 Pierre Bonnard,
Marină

3 Filippo Lippi,
Fecioara cu pruncul-detaliu

Pictura este modalitatea de a transmite vizual mesaje, idei și sentimente, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, în care culoarea este elementul principal.

O suprafață pictată poate fi tratată **decorativ** (culoarea este întinsă uniform, fără urme de pensulație) și **pictural** (culoarea este neuniformă).

Tratarea picturală variază de-a lungul timpului, datorită materialelor folosite și idealurilor artistice specifice fiecărei epoci. Cele mai cunoscute procedee de tratare picturală sunt: *modelarea, nuanțarea și tratarea picturală prin suprapunerea grafică*.

4 Lucrare realizată de elev

Modelarea culorii constă în redarea efectului de umbră și de lumină (spațialitate) și a volumelor, prin amestecul culorilor cu alb și negru (Fig. 1). Culoarele calde și închise sugerează apropierea în spațiu, iar pentru formele din depărtare, se folosesc culori mai reci și deschise.

Nuanțarea culorilor este procedeul pictural de redare a volumului, a spațialității, a luminii și a umbrei, prin juxtapunerea și suprapunerea parțială a tușelor de culoare, calde și reci, închise și deschise (Fig. 2).

Tratarea picturală prin suprapunerea grafică se realizează prin suprapunerea liniilor, a punctelor și a formelor peste o suprafață care conține culoare (Fig. 3, Fig. 4). Modalitățile de suprapunere sunt diverse: cu pensula, ștampila, prin colaj sau cu penița.

Realizează un fond cromatic prin folosirea griurilor colorate. Transformă-l într-un model de *eșarfă cu elemente florale, geometrice etc.*, prin suprapunere grafică.

4. MODELAJUL ÎN LUT

Tehnica de modelare a lutului a fost folosită din vremuri îndepărtate. Lutul este o argilă care are plasticitate și se întâlnește în diferite culori (galben roșiatic, gri) care se datorează locului și adâncimii de extragere. Primele forme realizate din lut au fost vasele (Fig. 5) și statuetele (Fig. 6). Modelajul este o activitate care dezvoltă imaginația, creativitatea și vederea în spațiu.

Prin această tehnică se pot realiza forme bi și tridimensionale, cu ajutorul degetelor și al diferitelor instrumente, cum ar fi eboșoare și mirete (Fig. 7). **Modelajul în lut** se realizează prin următoarele tehnici:

Modelajul prin amprență este tehnica prin care materialul de lucru se modelează prin incizie, izbire, apăsare cu degetele sau cu alte instrumente;

Modelajul prin adăugare se realizează pornind de la o formă mai mică la care se adaugă altele, până când se ajunge la forma dorită;

Modelajul prin eliminare constă în îndepărtarea lutului prin decupare sau scobire, pentru a se realiza obiectul dorit.

Desenează un *mijloc de transport* pe apă sau aerian (o barcă, un vapor, un avion sau un elicopter). Construiește forma desenată, cu ajutorul modelajului în lut.

Jurnal de artist

Caută imagini cu vase de lut din mai multe țări. Desenează cinci dintre ele pe o filă de jurnal, redând diferențele de formă, de culoare și elemente decorative.

5. ACTIVAREA SIMȚURILOR PRIN MATERIALELE DIN CARE SUNT FĂCUTE OBIECTELE DE ARTĂ ASUPRA PRIVITORULUI. EXPERIENȚE CU DIFERITE MATERIALE ȘI TEHNICI

Materialul din care este realizată o lucrare trezește privitorului diverse reacții ale simțurilor, senzații tactile de neted și de aspru, de cald și de rece, de depărtare sau de apropiere. Unele imagini transmit senzații sonore. Spre exemplu, prin acuarelă, artistul surprinde clipe, notează esențialul, redă atmosfera prin intermediul nuanțelor diafane.

Pictura în ulei sugerează senzații tactile, prin redarea în detaliu a diferitelor materialități ale obiectelor. În prezent, sunt folosite mai multe materiale de lucru în aceeași lucrare, alcătuind tehnica mixtă. Materialele tradiționale sunt, astfel, completate de tehnici noi sau folosite sub alte modalități.

Ștefan Luchian,
Vâzdoage

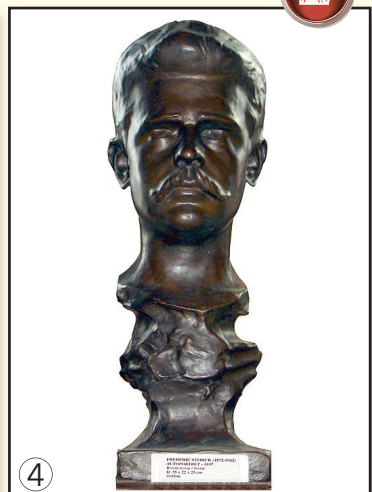
În sculptură, materialul folosit contribuie la transmiterea mesajului, antrenează reacții de gust, miros sau sugestii sonore. Pentru a exprima o anumită temă, sculptorul alege materialul potrivit: piatra aspră, lemnul, metalul etc.

Frederic Storck, *Desene,*
Autoportret

Frederic Storck, *Ulei,*
Autoportret

Frederic Storck,
Autoportret

Alege o țară preferată și caută imagini cu *obiecte tradiționale* decorate cât mai sugestiv, specifice acesteia. Pe două obiecte de lemn care se folosesc în bucătărie (de exemplu: tocător, lingură), pictează elemente din imaginile alese. La final, aplică lac de pictură sau de mobilă pe obiect.

Proiect Costumul, oglinda unui popor

Indicație:

Horus și Nefertiti

Constantin Daniel Rosenthal,
România revoluționară

Diego Velázquez, *Infanta Margarita Teresa în rochie albastră*

Ce vom face?

Vom căuta opere ale artiștilor dintr-o epocă istorică preferată sau dintr-un anumit continent, în care sunt redată personaje.

Ce urmărim?

Urmărim să ne informăm, prin intermediul istoriei artelor, despre ținutele vestimentare specifice unei epoci sau unei civilizații.

Cum procedăm?

Fiecare elev caută în albume de artă, pe internet sau în manual, imagini cu lucrările artiștilor unei epoci, ale unei culturi, ale unui stil sau ale unui continent, în care să se evedențieze vestimentația (de exemplu: ținutele faraonilor, regii și reginele Angliei, Spaniei, Franței, conducătorii mayași, samurai etc.). După stabilirea subiectului, se va selecta o imagine reprezentativă.

Pe o coală mai mare, se va realiza un desen în care va fi reprezentat un personaj îmbrăcat în ținuta aleasă. Personajul și costumul vor fi realizate prin colaj (materiale textile, frunze, ziare etc.). Fundalul va fi realizat într-o tehnică (acuarelă, cărbune, creioane) și tematică la alegere (încadrarea personajului într-un interior de cameră sau în mijlocul naturii). Alături de proiect, va fi prezentată imaginea care a constituit sursa de inspirație pentru realizarea lui.

Cum vom evalua proiectul?

Elevii vor analiza lucrările și vor face sugestii referitoare la modul de realizare a colajelor.

Cum vom face cunoscut faptul că am desfășurat proiectul?

Vom afișa lucrările în holul școlii, dar și pe website-ul acesteia.

Autoevaluare

Criterii de apreciere	Da	Nu
Am desfășurat toate activitățile din proiect.		
Am rezolvat dificultățile apărute pe parcurs.		
Materialele/ lucrările proiectului sunt bine realizate.		

Evaluarea elevului de către cadrul didactic

Criterii de apreciere	Da	Nu
A colaborat cu alți colegi.		
A comunicat eficient.		
A finalizat corect sarcinile.		
A respectat regulile pentru îndeplinirea sarcinilor.		
Și-a pus în aplicare achizițiile anterioare.		

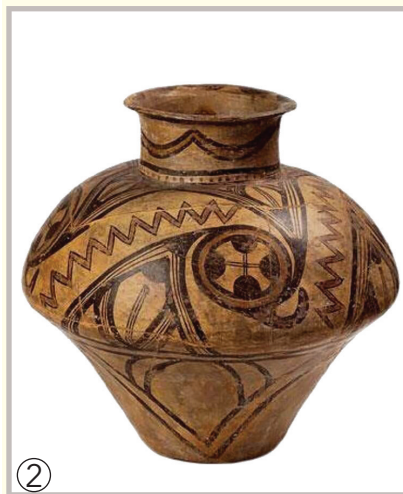
RECAPITULARE

1. Ce este gravura?
2. Enumeră cel puțin patru tehnici de lucru în pictură.
3. Realizează corespondența între fiecare imagine și tehnica corespunzătoare.

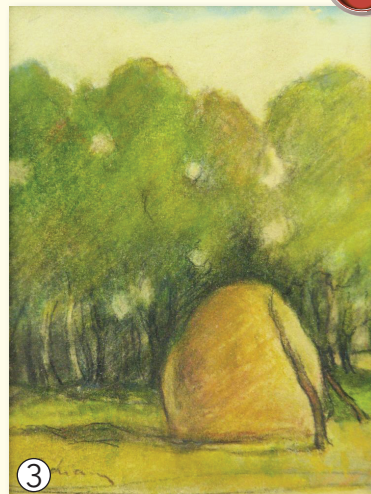
①

Nicolae Grigorescu,
Femeie în interior

②

Cultura Cucuteni,
Vas din lut

③

Ștefan Luchian,
Căpiță la marginea crângului

pictură în ulei

cărbune

modelaj

pastel

4. Completează enunțurile;
  - a. Modelajul prin eliminare constă în ... .
  - b. Modelajul prin amprentă se realizează prin ... .
  - c. Modelajul prin adăugare pornește de la ... .
5. Notează litera **A** pentru enunțurile adevărate și litera **F** pentru enunțurile false.
  - a. Valoriția se realizează prin folosirea amestecurilor cromatice.
  - b. Acuarelele sunt culori pe bază de ulei.
  - c. Gravura este o tehnică de lucru în care se utilizează nuanțe și tonuri.
  - d. Pentru a realiza un colaj se folosesc tehnici și materiale diverse.

6. Turul galeriei

Împărțiți în grupe de câte 4-5 elevi, realizați lucrări folosind un procedeu de tratare picturală și materiale la alegere, prin care să sugerați lumina și umbra. Teme orientative: *Toamna în livadă*, *Pădurea de stejari*, *Marea învolburată*

Fiecare grupă va prezenta lucrarea sa care va fi analizată, în fața colegilor, de către un reprezentant al altei grupe, din punct de vedere al materialelor și al tehnicilor utilizate.

④

Rembrandt van Rijn, *Moara de vânt*

EVALUARE

1. Enumeră tehnicile de lucru în grafică.
2. Identifică termenul care nu denumește tehnici de lucru:
tempera, piramidă, acuarela, culori acrilice, colaj, pastel, tuș
3. Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce tehnică picturală s-a folosit pentru realizarea lucrării?
  - Ce materiale de lucru s-au utilizat?
  - Ce culoare sugerează depărtarea?
  - Ce perechi de culori complementare s-au folosit pentru reprezentarea clădirilor?
4. Completează enunțurile:
    - a. Procedeu grafic prin care se redau volumul, umbra și lumina se numește ...
    - b. ... este tehnica prin care se obține valorația.
    - c. O suprafață pictată este tratată decorativ atunci când culoarea este întinsă ...
    - d. Atunci când culoarea este neuniformă, suprafața este tratată ...

(uniform, hașura, pictural, valorație)

5. Realizează o lucrare plastică, după una dintre următoarele teme orientative: *Lumea apelor, Luminiș în pădure, Mașina viitorului.*

Vei avea în vedere respectarea următoarelor cerințe:

- a. utilizarea unui procedeu de tratare picturală
- b. utilizarea instrumentelor de lucru specifice procedeuului ales
- c. redarea spațialității, a volumului, a luminii și a umbrei

Autoevaluare

- Verifică singur modul în care ți-ai îndeplinit sarcinile.

Interevaluare

- Analizează lucrarea unui coleg și spune-i ce îți place cel mai mult. Ce ar fi putut realiza mai bine? Cere-i acestuia părerea despre lucrarea realizată de tine.

Barem de notare

1. 0,5 p x 5 = 2,5 p
2. 0,5 p x 1 = 0,5 p
3. 0,25 p x 4 = 1 p
4. 0,5 p x 4 = 2 p
5. a. 1 p x 1 = 1 p
b. 1 p x 1 = 1 p
c. 1 p x 1 = 1 p

Oficiu 1 p

Total - 10 puncte

IV. COMPOZIȚIA PLASTICĂ

Culorile sunt obsesia mea zilnică, bucuria și tortura.

Claude Monet

1. Imaginea plastică. Imaginea plastică bidimensională, plană
2. Noțiuni de compoziție. Compoziția liberă. Unitatea compoziției
3. Compoziția cu dominantă verticală, orizontală, oblică
4. Organizarea spațiului plastic închis sau deschis prin linie și pată. Centrul de interes
5. Recapitulare
6. Evaluare

Amintește-ți! În această unitate de învățare, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 5.

1. IMAGINEA PLASTICĂ. IMAGINEA BIDIMENSIONALĂ, PLANĂ

1. Ce îți atrage atenția, la prima vedere, în imaginea de mai jos?
2. Culorile predominante sunt calde sau reci, închise sau deschise?
3. Ce pereche de culori complementare a folosit artistul?
4. Petele cromatice sunt decorative sau picturale?
5. Ce rol au acestea?
6. Liniile predominante sunt orizontale, verticale sau oblice?

Pierre-Auguste Renoir, *Barca*

Pentru a înțelege opera de artă, privitorul trebuie să participe cu toată ființa, să-și asculte propriile sentimente și emoții, care sunt trezite în momentul contemplării.

Imaginea plastică reprezintă forma sub care sunt prezentate ideile sau realitatea înconjurătoare (obiecte, ființe, fenomene), cu ajutorul senzațiilor dobândite prin simțuri.

Imaginea plastică are înțelesuri multiple. Ea se adresează sufletului și minții privitorului, adică întregii lui personalități. Cu ajutorul petelor, al culorilor și al liniilor, Pierre-Auguste Renoir a transmis anumite sentimente prin lucrarea *Barca*.

Imaginea plastică obținută pe o suprafață plană, în același plan cu suprafața suport (pânză, perete, hârtie, etc.), folosind materiale și tehnici de lucru specifice picturii și graficii, se numește **imagine bidimensională, plană**.

2. NOȚIUNI DE COMPOZIȚIE. COMPOZIȚIA LIBERĂ. UNITATEA COMPOZIȚIEI

În orice domeniu de creație (arte plastice, teatru, muzică, dans, matematică) există o formă de organizare a elementelor specifice fiecăruia, într-o formă unitară.

• Compoziția plastică

Compoziția plastică este modalitatea de organizare logică și armonioasă a unui tablou (desen sau pictură), a unui volum sau a unui spațiu, cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, distribuite astfel încât să transmită clar mesajul dorit.

• Compoziția liberă

Pentru a realiza o compoziție plastică liberă, este necesară stabilirea unei relații adecvate între elementele utilizate, cum ar fi: culoarea, linia și forma. Armonia culorilor, aranjarea formelor, proporțiile elementelor și contrastele cromatice, alcătuiesc un tot unitar în compoziția plastică și transmit mesajul autorului.

Imaginația și creativitatea sunt importante pentru obținerea unei compoziții expresive.

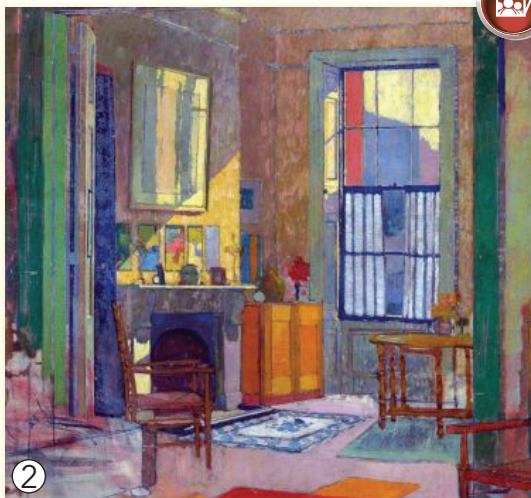
• Unitatea compoziției

Regulile de bază pe care artistul trebuie să le urmeze în organizarea spațiului plastic sunt **unitate în varietate și varietate în unitate**.

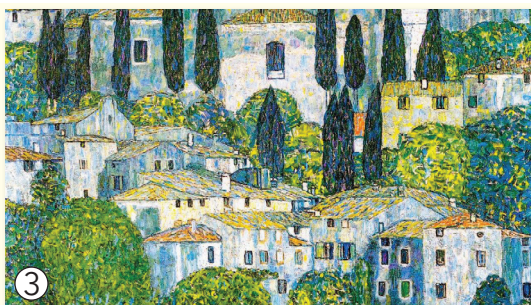
Varietatea elementelor de limbaj plastic atrage atenția, emoționează și stârnește interesul asupra tabloului. Liniile, formele și culorile sunt organizate și așezate după anumite reguli și scheme: aglomerate, ritmate, dispersate, printr-o distribuție echilibrată și unitară. Fiecare element are rolul lui în compoziție. **Unitatea compoziției** ajută la evitarea unor contraste puternice, care pot crea un dezechilibru vizual.

Lucrare realizată de elev

Harold Gilman, *Interior însorit*

Gustav Klimt, *Biserica din Cassone*

Realizează o compoziție liberă cu tematică din *lumea plantelor*, în care să ai în vedere îmbinarea armonioasă a elementelor de limbaj plastic cu tehnicile de lucru utilizate.

3. COMPOZIȚIA CU DOMINANTĂ VERTICALĂ, ORIZONTALĂ, OBLICĂ

Modalitatea de organizare a elementelor într-o compoziție se află în strânsă legătură cu mesajul și cu ideile transmise în lucrare. Elementele se organizează pe anumite registre compoziționale și linii de direcție.

Compoziția cu dominantă **verticală** (Fig. 2) transmite ideea de ordine, de înălțare, de măreție și de monumentalitate.

Compoziția în care liniile dominante sunt **orizontale** (Fig. 1) exprimă liniște, calm, echilibru.

2

Claude Monet,
Plopi

1

Nicolae Grigorescu, *Ciobănaș cu turmă de oi*

Compoziția în care predomină liniile **oblice** (Fig. 3) sugerează dinamism, mișcare, spațialitate, depărtare.

3

Hans Memling, *Revenirea și triumful lui Hristos*

4

Lucrare realizată de elev

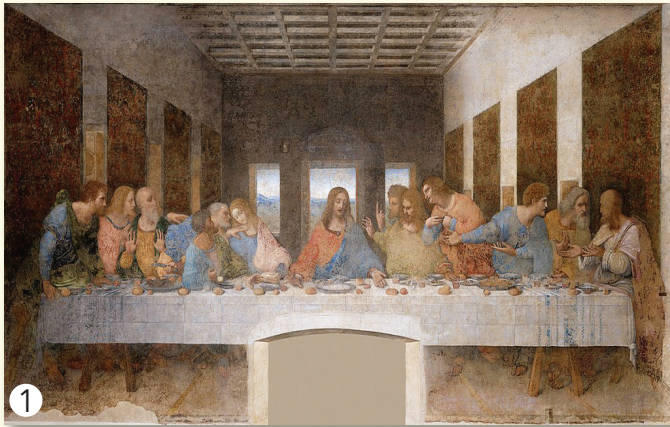
Trasează câteva linii în poziție orizontală, verticală sau oblică și creează o compoziție cu tema *Anotimpul preferat*.

4. ORGANIZAREA SPAȚIULUI PLASTIC ÎNCHIS SAU DESCHIS PRIN LINIE ȘI PATĂ. CENTRUL DE INTERES

Modul în care sunt dispuse liniile, formele și petele în tablou, creează un spațiu plastic închis (compoziție închisă) sau un spațiu plastic deschis (compoziție deschisă).

Spațiul **închis** se obține când toate elementele se îndreaptă spre centrul tabloului. Acțiunea se concentrează spre interior, în forme fin legate, dependente una de cealaltă.

1

Leonardo da Vinci, *Cina cea de Taină*

2

Lucrare realizată de elev

Spațiul **deschis** al compoziției (compoziția deschisă) redă un fragment dintr-o acțiune și îndreaptă privirea spre exteriorul tabloului.

Elementele de limbaj (linii, pete, forme) ies din spațiul plastic și dau impresia că acțiunea se continuă în afara tabloului.

3

Lucrare realizată de elev

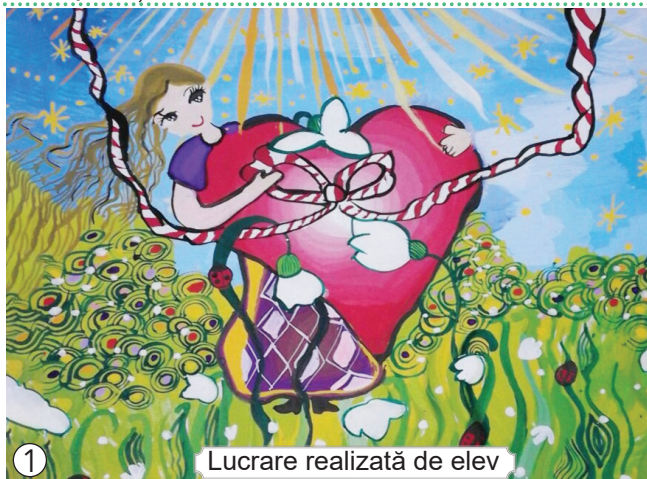

4

Pieter Bruegel cel Bătrân, *Vânătorii în zăpadă (Ianuarie)*

• Centrul de interes

Centrul de interes reprezintă acea zonă dintr-o compoziție care atrage atenția, spre care se îndreaptă privirea, din primul moment. Elementele care atrag atenția sunt: forme mai mari, zone detaliate, culori aflate în contrast, linii și forme direcționate spre un anumit loc sau culoarea cea mai pură din compoziție.

Lucrare realizată de elev

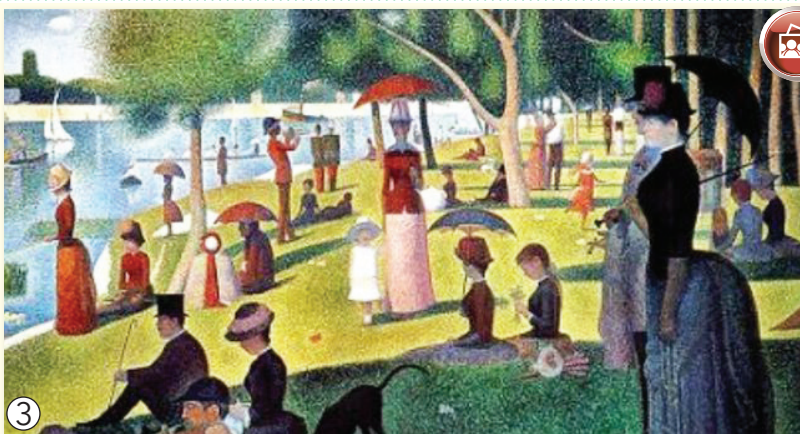

Peter Bruegel,
Adorația magilor

Centrul de interes nu este obligatoriu centrul geometric al tabloului. El poate fi reprezentat printr-un fragment, un detaliu sau un semn.

Într-o compoziție pot exista unul (*Fig. 1, Fig. 2*) sau mai multe centre de interes (*Fig. 3, Fig. 4*). Rolul centrului de interes este de a atrage atenția către zona/zonile importante prin care se evidențiază mesajul lucrării, de la prima vedere.

Georges Seurat, *Într-o duminică după-amiază în parcul La Grande Jatte*

Lucrare realizată de elev

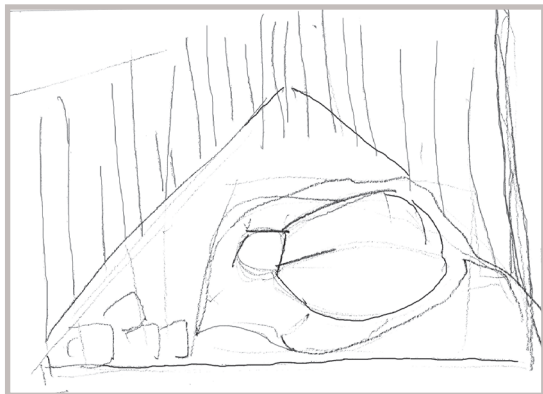

Obține câteva pete prin tehnica stropirii. Completează lucrarea cu alte elemente de limbaj plastic, urmărind ca petele să reprezinte centrul de interes al compoziției.

• Etapele de realizare a unei compoziții plastice

Pentru a ajunge la un tot unitar și expresiv, în realizarea compoziției se parcurg mai multe etape:

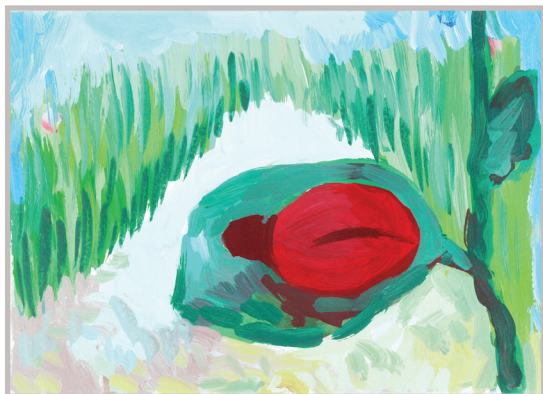
Model: **Zvon de primăvară**

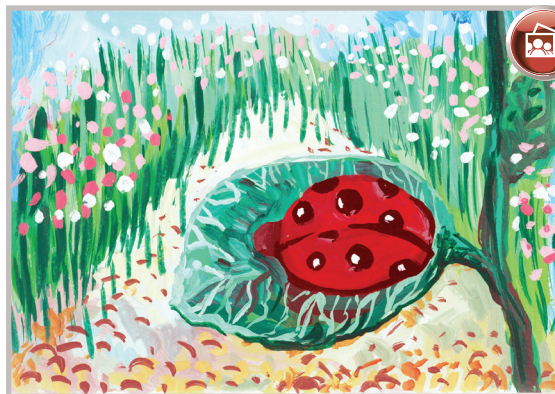
1. Schema compozițională constă în reprezentarea ideii care urmează a fi transmisă, folosind linia și forma.

2. Structura compozițională reprezintă organizarea pe fragmente a formelor (personaje și obiecte) și aplicarea culorilor pe zonele mari.

3. Forma totală se obține prin pictarea elementelor componente cu o varietate de tonuri, nuanțe și griuri. Pentru a evidenția formele din planul apropiat, se folosesc culorile complementare roșu și verde, iar pentru planul îndepărtat, se folosesc tonuri și nuanțe mai deschise.

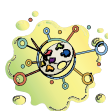
4. Pentru finalizarea lucrării, se vor realiza detaliile (flori, nervurile frunzei, buline etc.). Unitatea imaginii plastice se descoperă privind lucrarea de la distanță, pentru a observa eventualele dezechilibre și modul în care se subliniază centrul/centrele de interes.

Realizează o compoziție plastică în care să illustrezi fragmentul de mai jos:
„Și au mers tot așa până au ajuns în țările calde. Acolo soarele strălucea mult mai tare și erau o mulțime de podgorii cu struguri galbeni și negri. Erau păduri de lămâi și de portocali, mirosea a cimbrisor și a mentă creață și copiii se jucau și alergau după fluturi mari, cu aripi peștrițe.”

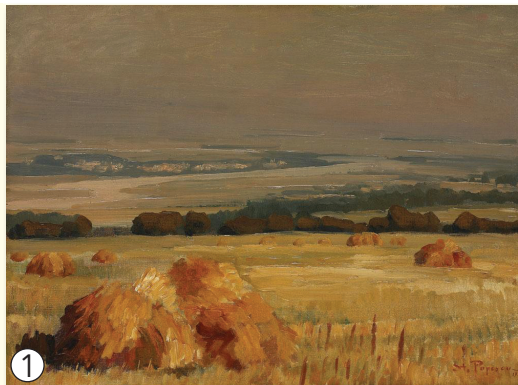
(Hans Christian Andersen, *Degețica*)

RECAPITULARE

Cubul

Se formează șase echipe de elevi. Fiecare echipă va avea un număr, obținut prin aruncarea unui cub, pe care sunt scrise cifrele de la 1 la 6. Echipa va rezolva cerința corespunzătoare numărului notat pe fața de sus a cubului.

1 Ștefan Popescu, *Peisaj de vară*

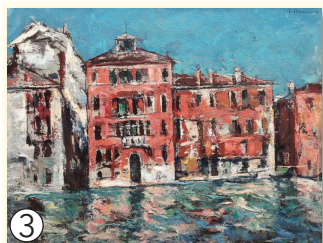

2 Pieter Bruegel cel Bătrân, *Parabola orbilor*

1. **Descrie** cum este realizată imaginea plastică în cele două tablouri.
2. **Compară** tipurile de dominantă din compozițiile date.
3. **Asociază** fiecărei compoziții un alt titlu.
4. **Analizează** lucrările din punct de vedere al organizării spațiului prin linie și pată.
5. **Aplică** noțiunile despre dominantă oblică, realizând o schiță în creion.
6. **Argumentează** rolul centrului de interes din fiecare compoziție.

EVALUARE

1. Scrie tipul de dominantă pentru fiecare compoziție plastică:

3 Gheorghe Petrașcu, *Veneția*

4 Hans Memling, *Revenirea și triumful lui Hristos*

5 Sandro Boticelli, *Judecata de la Paris*

2. Stabilește corespondența între tipurile de compoziție aflate în relații opuse.

închis	tridimensională
plană	verticală
orizontală	deschis

Barem de notare

1. 1 p x 3 = 3 p

2. 1 p x 3 = 3 p

3. 1 p x 3 = 3 p

Oficiu 1 p

Total - 10 puncte

3. Alege din manual o lucrare cu dominantă verticală sau orizontală, cu mai multe centre de interes și cu spațiu deschis. Realizează o compoziție asemănătoare, în care să respecti aceste trei caracteristici.

V. PROIECTE ȘI EVENIMENTE

Pictura este ca o poezie mută; poezia este ca o pictură oarbă.

Leonardo da Vinci

1. Mapa de lucrări
2. Vizite în atelierelor unor artiști
3. Comentariu de artă

Amintește-ți! În această unitate de învățare, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 5.

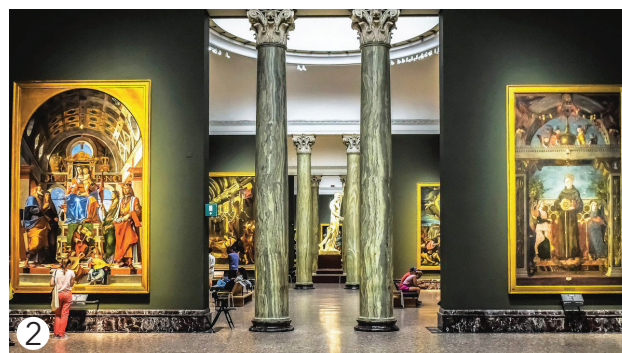
1. MAPA DE LUCRĂRI

Mapa de lucrări conține lucrările realizate pe parcursul orelor de educație plastică. Titlul, data de realizare și tehnica de lucru se vor nota pe verso, pentru fiecare lucrare. Se poate achiziționa sau confecționa dintr-un material la alegere, cu un sistem de închidere (un șnur atașat sau o clemă). Aceasta se poate decora prin folosirea unei tehnici la alegere.

Mapa se poate organiza și în format electronic, prin fotografierea, scanarea și stocarea materialelor pe un CD/DVD/stick. Mapa de lucrări se denumește după preferință: *Și eu sunt artist, Micul Picasso, În Lumea Artei, Povestea culorilor* etc.

Mapa de lucrări va fi prezentată pentru a fi analizată și notată, în cadrul activităților de evaluare, de autoevaluare și de interevaluare.

Lucrările pot fi valorificate sub diverse forme: ca donații pentru decorarea unor cămine de copii sau de bătrâni, într-o expoziție cu vânzare (strângere de fonduri) sau ca lucrări pentru participare la concursuri.

Expoziția constă în prezentarea unor opere de artă în public, într-un spațiu special amenajat (muzee, galerii de artă și alte spații).

Expoziția în școală este activitatea prin care elevii, sub îndrumarea profesorului, expun lucrările într-un spațiu din școală (sala de clasă, amfiteatru, atelier, bibliotecă, sală de festivități, hol etc.). Expoziția va primi un titlu sugestiv, în funcție de tema aleasă și va fi deschisă publicului.

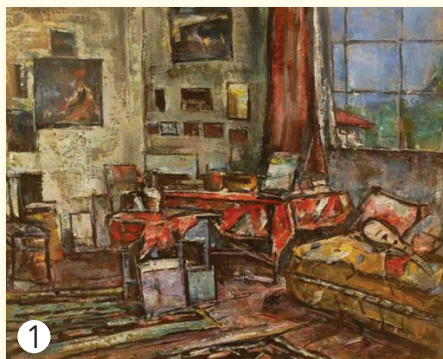
În organizarea unei expoziții, se respectă următoarele etape:

1. **Selectia lucrărilor** constă în alegerea acestora, conform temei alese.
2. **Panotarea** înseamnă aranjarea și gruparea lucrărilor în funcție de acorduri cromatice, dimensiuni etc., astfel încât să se realizeze ambianța spațiului expozițional.
3. **Vernisarea** este deschiderea oficială, inaugurarea expoziției, la care sunt invitate persoane, precum: autorii lucrărilor, organizatorii, profesorii, elevii și părinții.
4. **Premiera** se face în cadrul concursurilor cu expoziție și are loc după jurizarea lucrărilor de către profesori de educație plastică sau/și artiști plastici.

După vizitarea expoziției, elevii își prezintă ideile și impresiile în fața colegilor, aducând argumente pentru acestea. Astfel, se dezvoltă spiritul critic și simțul pentru frumos. Se urmărește exprimarea ideilor și a sentimentelor, prin utilizarea unui limbaj specific artelor plastice.

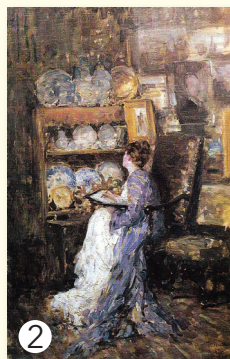
2. VIZITE ÎN ATELIERELE UNOR ARTIȘTI

Atelierul este locul în care artistul creează o lume aparte. Obiectele prezente în acest spațiu sunt cele care îl inspiră și îi transmit o anumită stare. Materialele de lucru și operele de artă sunt nelipsite din atelier. În imaginile de mai jos, se poate observa atmosfera din atelierelor pictorilor români *Theodor Aman*, *Nicolae Grigorescu* și *Gheorghe Petrașcu*, pe care aceștia au surprins-o în lucrări.

1

Gheorghe Petrașcu,
Atelierul, Oradea

2

Nicolae Grigorescu,
Interior de atelier

3

Theodor Aman,
Atelierul din Paris al artistului

Atelierele unor artiști pot fi vizitate în cadrul unor excursii organizate la casele memoriale ale acestora. Atelierul artistului este locul unde sunt păstrate instrumentele și obiectele care au aparținut acestuia, precum și unele dintre lucrările sale.

4

5

6

7

8

9

Realizați o cercetare și găsiți cei mai cunoscuți artiști care trăiesc în orașul sau în județul vostru. Stabiliți o vizită la unul dintre ei, împreună cu profesorul vostru. Luați jurnalul de artist și un instrument de desenat. Veți primi sfaturi și idei pentru îmbunătățirea activității artistice.

3. COMENTARIU DE ARTĂ

Comentariul de artă sau analiza unui tablou necesită concentrarea atenției, cercetarea, decoperirea și antrenarea propriilor sentimente. Se parcurg următoarele etape:

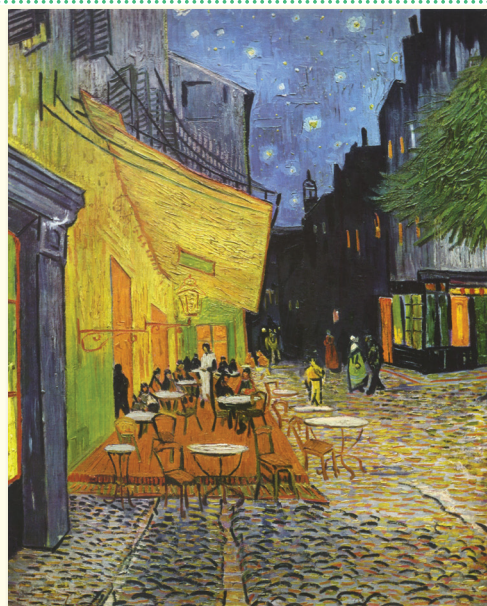
1. Prezentarea autorului, a titlului lucrării, a secolului, a anului de realizare, a curentului artistic, a ramurii și a genului plastic în care se încadrează, a tehnicii de lucru;
2. Citirea imaginii sau a momentului redat în tablou: personaje, forme, centru de interes;
3. Identificarea elementelor de limbaj plastic și modul în care au condus la transmiterea mesajului: liniile (subțiri, orizontale etc.), culorile (tonuri, nuanțe, calde, reci, complementare), formele (spontane, elaborate, geometrice), valorile (luminile și umbrele);
4. Precizarea tipului de spațiu (închis sau deschis), dominantă (orizontală, verticală sau oblică);
5. Descifrarea mesajului prin descoperirea unor indicii;
6. Formularea concluziei reprezintă mesajul autorului (sentimentele evidențiate).

Model:

Autorul: Vincent van Gogh
Titlul: *Terasa cafenelei noaptea*
Secolul: al XIX-lea (1888)
Curentul artistic: Postimpresionism
Ramura și genul: pictură, peisaj
Tehnica: pictură în ulei

Artistul a surprins terasa unei cafenele pe timp de noapte. În **imagine** apar câteva persoane care merg pe stradă și altele care stau la mese. **Liniile** verticale ale clădirilor creează o atmosferă de înălțare, te trimite cu privirea la cerul înstelat. Zona terestră (strada) este animată de **liniile orizontale** și de **petele picturale repetate**. **Culorile** folosite sunt dispuse echilibrat, prin folosirea efectului termodinamic (culorile calde sugerează spațiul apropiat, iar culorile reci sugerează depărtarea). Albastrul cerului se prezintă în contrast cu nuanțele de oranj ale terasei. Galbenul cafenelei transmite o atmosferă de relaxare și se regăsește în cantități foarte mici pe ferestrele clădirilor din depărtare. Griurile colorate de pe stradă subliniază siluetele personajelor. **Spațiul** deschis este creat cu ajutorul formelor, al culorilor și al liniilor. **Formele** elaborate descriu ansamblul arhitectural, pe cel stradal și elementele cafenelei.

Mesajul autorului sugerează o atmosferă calmă care nu este dominată de teama întunericului. Imaginea plastică este animată de prezența stelelor supradimensionate.

RECAPITULARE-EVALUARE

1. Prezintă etapele de realizare a unei expoziții.
2. Alege un tablou al unui artist plastic pe care l-ai vizitat (fizic sau virtual) și realizează o compoziție în care să utilizezi aceeași tehnică de lucru.

Evaluare

- Realizează un comentariu de artă pentru o lucrare a unui pictor, urmărind etapele prezentate anterior.

Barem de notare
1.5 p x 6 = 9 p
Oficiu 1 p
Total - 10 puncte

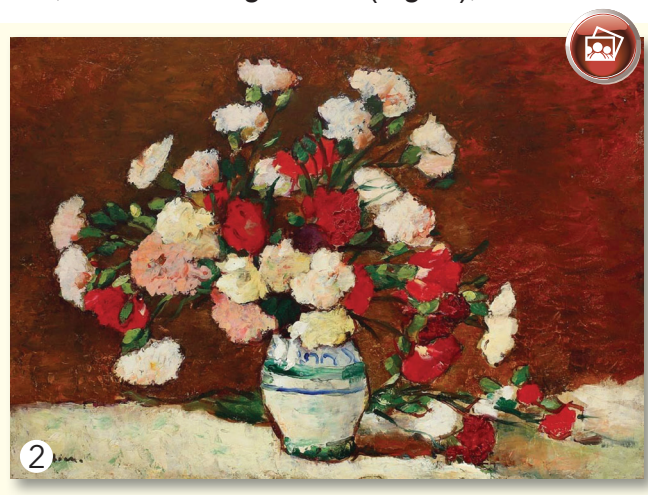
RECAPITULARE FINALĂ

Ștefan Luchian, pictorul român supranumit *poetul plastic al florilor*, a pictat către sfârșitul vieții ținând în fotoliu, cu penelul (pensula) legat de mână.

Expoziție în școală: *Ștefan Luchian prin ochii copiilor*

Se împarte clasa în patru echipe. Un reprezentant al fiecăreia va extrage câte un bilet, pe care se află o tehnică de lucru și numele unui tablou semnat de Ștefan Luchian, după cum urmează:

- I. Acuarelă pe suport umed; *Trandafiri (Fig. 1)*.
- II. Tratarea picturală prin nuanțarea culorii; *Garoafe (Fig. 2)*;
- III. Colaj; *Anemone (Fig. 3)*;
- IV. Grafică cu creioane cerate/colorate; *Crizanteme galbene (Fig. 4)*;

Fiecare elev din echipă va realiza o lucrare conform cerinței de pe bilet, punându-și amprenta personală în modul de lucru.

Lucrările elevilor vor alcătui expoziția clasei, dedicată zilei de 1 Iunie. Acestea vor fi analizate de către echipe, pe rând, prin metoda *Turul Galeriei*.

EVALUARE FINALĂ

1. Enumeră etapele de organizare a unei expoziții și precizează activitățile specifice fiecăreia.
2. Stabilește corespondențele între tablou, numele autorului și titlul lucrării.

1

Theodor Aman

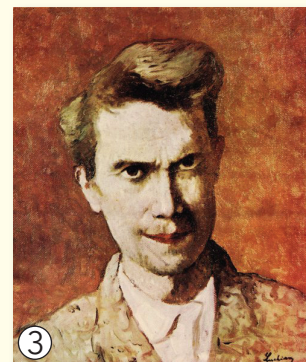
Autoportret

2

Ștefan Luchian

România revoluționară

3

Constantin Daniel Rosenthal

Hora de la Aninoasa

3. Realizează o compoziție în care să redai *natura înflorită în anotimpul vara*. Evidențiază varietatea culorilor și efectul de spațialitate prin utilizarea amestecurilor cromatice.

Autoevaluare

- Verifică singur modul în care ți-ai îndeplinit sarcinile.

Interevaluare

- Analizează lucrarea unui coleg și spune-i ce îți place cel mai mult. Ce ar fi putut realiza mai bine? Cere-i acestuia părerea despre lucrarea realizată de tine.

Barem de notare

1. 0,75 p x 4 = 3 p
  2. 0,50 p x 6 = 3 p
  3. 1 p x 3 = 3 p
- Oficiu 1 p
Total - 10 puncte

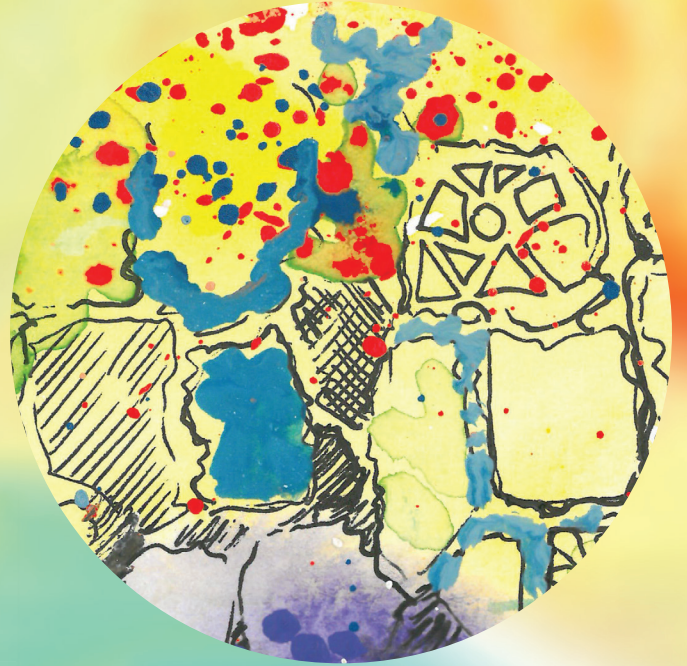
Evaluati portofoliul realizat pe parcursul anului școlar, urmărind criteriile de apreciere din modelul fișei de evaluare.

Criterii de apreciere	Autoevaluare		Evaluarea unui coleg		Evaluarea cadrului didactic	
	Da	Nu	Da	Nu	Da	Nu
Realizarea corectă a temelor din portofoliu						
Originalitate/creativitate						
Aspectul îngrijit al lucrărilor						

Mai multe aprecieri cu DA, înseamnă că ai realizat progres în dezvoltarea ta.

Mai multe aprecieri cu NU, înseamnă că trebuie să acorzi mai multă atenție realizării lucrărilor tale în anul școlar următor.

ISBN: 978-606-36-1917-5

9 786063 619175